

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Nieuwe ronde, nieuwe kansen

MILLENNIUM GEMEENTE CAMPAGNE BROCHURE 2010

Millennium

2000

2015

Gemeente

Nieuwe ronde, nieuwe kansen

Millennium Gemeente Campagne brochure 2010

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1 Inleiding	7
2 Millennium Gemeente worden	9
3 Het bepalen van het Millennium Gemeente profiel	15
4 De Millennium Gemeente maakt verschil	19
5 De Millennium Gemeente in beeld	47
6 Millennium Gemeente Goes uitgelicht	55
7 Hulpbronnen	61
8 Millennium Gemeente Campagne Agenda 2010	63

De VN Millenniumdoelen

In 2015:

Voorwoord

In 2000, op de drempel van het nieuwe millennium, beloofden 189 lidstaten van de Verenigde Naties binnen vijftien jaar de armoede in de wereld flink terug te dringen. Die belofte werd verwoord in de zogenaamde VN Millenniumdoelen.

Dat landen de armoede in de wereld willen aanpakken is niet nieuw. Toch zijn de Millenniumdoelen bijzonder, want voor het eerst beloofden alle landen – arm en rijk – zich daarvoor in te zetten. Voor het eerst zijn er ook concrete, meetbare en tijdgebonden afspraken gemaakt. Zo moeten de doelen voor 2015 zijn gehaald.

Er zijn inmiddels belangrijke vorderingen gemaakt, maar er is nog een lange weg te gaan. En de klok tikt door! Als de doelen niet gehaald worden heeft dat gevolgen voor iedereen, ver weg en dichtbij.

In ontwikkelingslanden, maar ook in ons eigen land kunnen juist gemeenten een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van de doelen. Al meer dan 145 gemeenten, en daarmee meer dan een derde van alle Nederlandse gemeenten, zijn zich daarvan bewust en zijn in actie gekomen. Onder één gezamenlijke vlag spannen ze zich in om binnen de eigen gemeentegrenzen, maar juist ook over de landsgrenzen heen, bij te dragen aan het behalen van de Millenniumdoelen.

In deelnemende gemeenten worden allerlei activiteiten georganiseerd die bijdragen aan het halen van de doelen. Zo zijn veel gemeenten overstapt op een duurzaam inkoopbeleid. Ook de internationale inspanningen van gemeenten staan steeds vaker in het teken van de Millenniumdoelen. Dat is vooral zichtbaar in de projectmatige samenwerking tussen Nederlandse en Afrikaanse gemeenten op terreinen als afval –en waterbeheer en HIV/AIDS.

Gemeenten willen en kunnen dit niet zonder actieve deelname van burgers. Daarom stimuleren veel gemeenten particuliere initiatieven, onder meer door het verdubbelen van de opbrengsten van acties. De COSsen, met wie VNG International een samenwerkingsovereenkomst heeft, kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.

Keer op keer blijkt dat gemeenten een positieve houding hebben ten aanzien van de Millennium Gemeente campagne. Toch bestaan er nog de nodige vragen over het 'hoe' en het 'wat'. Gemeenten zijn vooral geïnteresseerd in actieperspectief. 'Wat kan er', en 'hoe doen andere gemeenten het' zijn veelgestelde vragen. Elk jaar maken we een nieuwe Millennium Gemeente brochure om op deze vragen antwoord te geven. Deze, inmiddels vierde, editie bouwt voort op de vorige drie en presenteert een ruimer en gevarieerder scala aan actiemogelijkheden dan ooit tevoren.

De brochure dient daarmee als bron van inspiratie en als concrete hulpbron. Ik raad u overigens van harte aan om de brochure in combinatie met de actuele campagne website te gebruiken (www.millenniumgemeente.nl). Bent u benieuwd naar bewegend beeld uit (partners van) Millennium Gemeenten, of wilt u zelf beelden toevoegen, bezoek dan Millennium Gemeente TV (dat kan door een muisklik op het TV toestel op de homepage van de Millennium Gemeente website).

'Nieuwe ronde, nieuwe kansen' is de titel van deze Millennium Gemeente brochure. Die titel is niet uit de lucht komen vallen. In de afgelopen maanden hebben zich nieuwe raden en colleges gevormd in uw gemeenten. Velen van u zijn voor het eerst raadslid of wethouder en zijn nog niet bekend met de campagne. Wat mij betreft is er dan ook geen betere plek en geen beter moment dan om hier en nu te wensen dat de bestaande Millennium Gemeenten nog actiever en effectiever worden en dat zoveel mogelijk gemeenten alsnog besluiten om Millennium Gemeente te worden. Uw mandaat loopt af tegen de tijd dat de Millenniumdoelen behaald moeten zijn; maak er wat moois van!

Mede namens de NCDO, de financier van en samenwerkingspartner binnen de campagne, wens ik u veel inspiratie en daadkracht toe. Het Millennium Gemeente campagneteam van VNG International staat klaar om u van dienst te zijn!

Jorritsma-Lebbink
Voorzitter
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

1. Inleiding

Millennium Gemeenten werken actief mee aan het behalen van de VN Millenniumdoelen. De gemeenten kiezen voor een eigen invulling, onder een gezamenlijke, herkenbare vlag. Voor sommige gemeenten betekent dit nieuwe impulsen voor het mondiale beleid. Voor andere betekent het dat bestaande activiteiten in de schijnwerpers worden gezet, en in breder verband worden gebracht.

Maar wat houdt het nu concreet in om Millennium Gemeente te worden? Welke 'eisen' worden er eigenlijk gesteld? Hoe kom je tot een invulling? Hoe kan er worden samengewerkt en welke mogelijkheden zijn er voor (mede)financiering van activiteiten? Om deze en andere vragen zo helder mogelijk te beantwoorden is er voor gekozen om het Millennium Gemeente 'proces' op te delen in drie fasen:

FASE 1 Millennium Gemeente worden (de argumentatie)

In dit hoofdstuk zal worden ingegaan op de vraag waarom uw gemeente überhaupt Millennium Gemeente zou moeten worden. Welke motieven kunnen hiervoor worden aangevoerd? Een belangrijk aspect van het worden van Millennium Gemeente is het opstellen van een raadsbesluit.

FASE 2 Het bepalen van het Millennium Gemeente profiel (het proces)

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar samenstelling waarin, en de mogelijke manieren waarop de betrokken factoren binnen gemeenten kunnen komen tot gerichte beleidskeuzes.

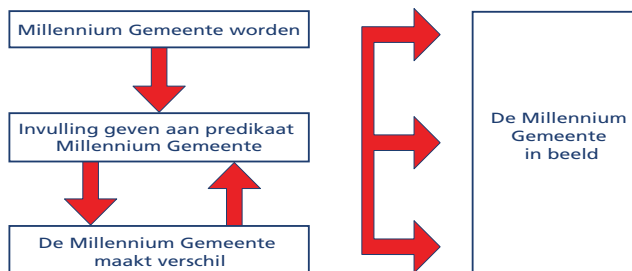
FASE 3 De Millennium Gemeente maakt verschil (de activiteiten)

Met welke activiteiten kan uw gemeente een steentje bijdragen aan het behalen van de VN Millenniumdoelen? Dit kunnen activiteiten binnen de gemeentegrenzen zijn, maar zeker ook daarbuiten.

Alle fasen: Millennium Gemeente in beeld (de communicatie)

Bewustwording is een belangrijk aspect binnen de campagne. Pas als mensen zich realiseren waarom de VN Millenniumdoelen zo belangrijk zijn kan er draagvlak ontstaan (of blijven) voor gemeentelijke activiteiten op dit terrein. Continue gerichte communicatie is daarom van groot belang. In alle fasen is het dan ook belangrijk om aandacht te besteden aan communicatie. Dit kan zijn richting de burger, maar ook intern.

Millennium Gemeente kader

In de praktijk zult u merken dat deze fasen niet zo duidelijk van elkaar te scheiden zijn en dat deze elkaar zelfs deels zullen overlappen. Soms wordt in dezelfde periode aan beleid gewerkt en worden reeds activiteiten ten uitvoer gebracht. Het is raadzaam om op gezette tijden het beleid te evalueren.

Ieder hoofdstuk in deze brochure behandelt een afzonderlijke fase in het proces. Ter verduidelijking zal iedere fase geïllustreerd worden met testimonials en voorbeelden uit de praktijk en zullen in het slot specifieke hulpbronnen worden vermeld. In het slothoofdstuk wordt de Millennium Gemeente Goes uitgelicht. Goes is verkozen tot de meest inspirerende Millennium Gemeente van 2009. Goes heeft alle fasen van het proces doorlopen en is daarmee een interessant voorbeeld voor andere gemeenten. Ook zal er in een apart hoofdstuk aandacht worden besteed aan de communicatie.

Wanneer er zaken onduidelijk zijn of wanneer er onderwerpen zijn waar u nader over geïnformeerd wilt worden kunt u een bezoek brengen aan de campagne website www.millenniumgemeente.nl. Op de site vindt u het laatste nieuws uit gemeenten, actuele informatie en voorbeelden uit de gemeentelijke praktijk. Via de site kunt u ook uw nieuws, feedback en ideeën met elkaar delen.

2. Millennium Gemeente worden

Millennium Gemeente Arnhem:

Een Millennium Gemeente moet meer zijn dan alleen een titel

“De gemeenteraad van Arnhem besloot om Millennium Gemeente te worden nadat een werkgroep van vertegenwoordigers van diverse fracties, maatschappelijke instellingen en de gemeentelijke organisaties eerst vooronderzoek had gedaan.

De conclusie was dat er op het gebied van de Millenniumdoelen al veel gebeurde binnen de gemeente, maar dat de acties en resultaten op dit gebied te weinig zichtbaar waren. Ondanks het feit dat burgers, ondernemers en overheidsorganisaties in Arnhem al van alles deden op het gebied van duurzaamheid en fairtrade, werd dit door de stad niet zo ervaren. Er was geen overzicht van de initiatieven en de slag naar concrete acties verliep moeizaam. Op het terrein van coördinatie viel dus nog veel te winnen; een belangrijke rol die juist de gemeente kan innemen.

Voor de coördinatie is er inmiddels een programmaleider Millennium Gemeente aangesteld. Daarbij heeft de gemeente Arnhem zichzelf de opdracht gegeven actief aan de slag te gaan met het zichtbaar maken van alle initiatieven in de stad die een bijdrage leveren aan het bereiken van de Millenniumdoelen. De focus ligt in Arnhem op Millenniumdoel 7 en 8: het bevorderen van een duurzamer leefmilieu en eerlijke handel.

Hiermee zijn we aan het werk gegaan. We maken initiatieven zichtbaar, leggen verbindingen en stimuleren onderlinge samenwerking. Zo ontstaat er een netwerk waarin initiatieven elkaar ondersteunen en versterken. Een middel dat we hiervoor inzetten is onze millenniumsite: www.arnhem.nl/millennium. Hier bieden we organisaties en actieve inwoners van Arnhem een platform waarop zij kunnen berichten over allerlei activiteiten die een bijdrage leveren aan de Millenniumdoelen. Verder brengen we in juni een millenniumkrant uit, welke gevuld is met alle initiatieven uit de stad.

Daarnaast vinden we het belangrijk dat we als gemeente zelf het goede voorbeeld geven, bijvoorbeeld door duurzaam in te kopen. Eigenlijk zou je elke stap die de gemeente zet tegen de lat van duurzaamheid en eerlijke handel moeten leggen. Op bepaalde gebieden zijn we al heel ver, op andere gebieden werken we nog hard aan de bewustwording.”

*Margreet van Gastel,
Wethouder*

Waarom zou uw gemeente een Millennium Gemeente worden? Wat voegt het toe? Gaat het simpelweg om het bevestigen van een bord aan de gemeentegrens, en moet uw gemeente zich daar wel voor lenen? Stuk voor stuk legitieme vragen in een tijd waarin veel organisaties om uw deelname vragen.

Een ‘Millennium Gemeente’ is een gemeente die op één of meerdere van de in deze brochure beschreven manieren actief is of wil worden, en die bewust wil uitdragen ‘Millennium Gemeente’ te zijn. Iedere gemeente kan een Millennium Gemeente worden!

In ontwikkelingslanden, maar ook in ons eigen land kunnen juist gemeenten een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van de doelen. Kofi Anan, voormalig Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, benadrukte dat feit in zijn gesprek met een internationale delegatie van vertegenwoordigers van lokale overheden op 10 september 2005. Hij zei bij die gelegenheid:

*“Cities and local authorities have a critical role to play. (...) Ultimately it is in the streets of your cities and towns that the value of what’s decided here will be tested. While our Goals are global, they can most effectively be achieved through **action at local level**. ... A state which treats local authorities as partners, and allows public tasks to be carried out by those closest to the citizens, will be stronger, not weaker.(...) Strong local democracy can be a key factor enabling a country to thrive.”*

Hieronder wordt een aantal argumenten op een rij gezet, die u in overweging kunt nemen wanneer u discussies voert over het al dan niet worden van Millennium Gemeente.

Waarom de Millennium Doelen?

- Het belang van (het halen van) de VN Millenniumdoelen is evident: Het behoort tot de universele mensenrechten dat ieder recht heeft op een leven zonder armoede en met vrijheid van keuzen. Vandaag de dag leven echter nog steeds veel te veel mensen onder de armoedegrens. De VN Millenniumdoelen zijn opgesteld om ieder te voorzien in zijn of haar basisbehoeften voor een menswaardig leven.
- Jeffrey Sachs, Special Advisor van de UN en directeur van het Millennium Project, verklaart dat het halveren van armoede in 2015 haalbaar is. Als het momentum wordt vastgehouden kan armoede de wereld uit zijn in 2025. Ontwikkelingslanden kunnen dit niet alleen voor elkaar krijgen, omdat zij niet over de middelen beschikken. Daarom is er wereldwijd een wil nodig en een vooruitziende blik. Samen beschikken we over voldoende capaciteit om de doelen te bereiken. Nu is het moment: de oplossing ligt binnen ons bereik!

Waarom het lokaal bestuur?

- Juist het lokaal bestuur staat dicht bij de burger. Lokale bestuurders kennen de behoeften van burgers en zitten in een positie om hier, samen met andere partijen, in te voorzien.
- De praktijk heeft uitgewezen dat Nederlandse gemeenten met hun ervaring, kennis en expertise een belangrijke rol kunnen spelen in het versterken van de lokale democratie in ontwikkelingslanden.
- Nederlandse gemeenten kunnen ondersteuning bieden op diverse terreinen, individueel, maar ook met een aantal gemeenten tezamen.
- Stedenbanden vormen een goede basis om invulling te geven aan mondiaal beleid, zij zijn een puzzelstukje in het geheel.
- Veel gemeenten zijn al actief op het gebied van internationale samenwerking. Zij kunnen het predicaat Millennium Gemeente gebruiken om hun burgers te laten weten welke activiteiten reeds worden ontplooid op dat gebied, en in welke samenhang dat gebeurt.

De Millennium Gemeente en uw burgers

- Veel burgers zijn betrokken bij maatschappelijke vraagstukken over de grens. Mondiale problematiek laat mensen niet onberoerd, maar men wil de betrokkenheid graag omzetten in concrete acties. Burgers kunnen een concrete bijdrage leveren, enerzijds door projectsteun, maar anderzijds ook door betrokkenheid. Veel lokale groepen vinden het stimulerend en nuttig als de gemeente dit ondersteunt.
- Op tal van manieren kunnen Nederlandse burgers inspiratie opdoen uit ervaringen in ontwikkelingslanden, waardoor een mondiale verbondenheid, een wereldburgerschap, ontstaat.
- Het mondiaal beleid kan mensen enthousiasmeren en binden.

Platform van Jonge Millennium Gemeente Raadsleden

“Gemeenteraden spelen een doorslaggevende rol bij het succes van de Millennium Gemeente campagne. In een grote meerderheid van de Millennium Gemeenten vormde een raadsbesluit de grondslag voor de inspanningen in het kader van de Millenniumdoelen van de VN. Ook in mijn gemeente, Roosendaal, ligt een raadsbesluit aan de basis van onze activiteiten.

Niet lang na de start van de campagne initieerde de VNG het ' Platform van Jonge Millennium Gemeente Raadsleden'. Enerzijds om enthousiaste raadsleden van verschillende gemeenten met elkaar in contact te brengen om ideeën en ervaringen uit te wisselen over activiteiten binnen de Millennium Gemeente campagne. Anderzijds om de krachtige stemmen van jonge raadsleden te bundelen om daarmee de campagne een extra impuls te geven en de grote rol van gemeenteraden en individuele raadsleden blijvend te stimuleren.

Met veel plezier heb ik deelgenomen aan het eerste bestuur van het platform en hoop ik ook dit jaar een bijdrage te leveren aan de steun voor de Millennium Gemeente campagne. Dit zullen we doen door uit te leggen waarom de campagne belangrijk is, andere raadsleden te enthousiasmeren en binnen onze eigen gemeenten ons in te zetten voor campagneactiviteiten.

Zeer belangrijk hiervoor is echter dat meer raadsleden zich aansluiten bij ons platform. Dit houdt in dat je op de hoogte wordt gehouden van de activiteiten van het platform en uitgenodigd zal worden voor onze bijeenkomsten (minimaal 2x per jaar). Zo kan je deel uit gaan maken van het hart van de gemeentelijke Millenniumdoelen beweging! We maken graag gebruik van jouw enthousiasme en ervaringen.

Je kunt je aansluiten als je raadslid bent, jonger dan 36 jaar, en als je gemeente een Millennium Gemeente is. Ik zie je aanmelding (via een e-mail te naar martine.degroot@vng.nl) graag tegemoet!"

Michael Yap, raadslid gemeente Roosendaal

U heeft besloten dat u Millennium gemeente wilt worden, en nu?

Om Millennium Gemeente te worden moet uw gemeente een besluit nemen, bij voorkeur een raadsbesluit. Dat helpt om de betrokkenheid en het draagvlak binnen de gemeente zo groot mogelijk te maken. Vanzelfsprekend kan een raadsbesluit naar eigen inzicht worden geformuleerd. De campagnesite (www.millenniumgemeente.nl) bevat een model raadsbesluit (downloadable) en diverse voorbeelden van vastgestelde raadsbesluiten.

Wanneer het besluit is genomen, kunt u zich op de volgende manieren aanmelden:

- via de daartoe bestemde knop op de homepage van www.millenniumgemeente.nl,
- per email: informatiecentrum@vng.nl (o.v.v. Millennium Gemeente)
- telefonisch, op nummer 070-373 84 01 (dit nummer kunt u ook bellen als u meer informatie wilt over de Millennium Gemeente campagne)

Ongeveer 2 weken na onze bevestiging van uw aanmelding ontvangt u het door de NCDO gefinancierde Millennium Gemeente Actiepakket. Van deelnemende gemeenten wordt verwacht dat deze gebruik maken van de producten uit dit pakket.

(Verderop in de brochure vindt u nadere informatie over het pakket)

Uw raadsbesluiten kunnen andere gemeenten inspireren. U wordt daarom vriendelijk verzocht om aangenomen raadsbesluiten op te sturen aan de VNG (informatiecentrum@vng.nl en /of ter attentie van VNG Informatiecentrum, Postbus 30435, 2500 GK Den Haag).

Zeist maakt werk van label Millennium Gemeente

Naar aanleiding van een initiatiefvoorstel van de gemeenteraad heeft de gemeente Zeist zich aangemeld als *Millennium Gemeente*. Deze beslissing kwam voort uit een Ronde Tafel bijeenkomst, waar alle politieke partijen vertegenwoordigd waren. Besproken werd hoe het Millennium Gemeente zijn wordt vormgegeven, middelen, ambtelijke steun en vele onderwerpen passeerden de revue. Naar aanleiding van deze bijeenkomst is er een actielijst gemaakt.

De gemeente Zeist heeft er voor gekozen om Millennium Gemeente te worden om meer gericht te kunnen werken en zal zich voornamelijk richten op Millenniumdoel 3 "mannen en vrouwen hebben dezelfde rechten", Millenniumdoel 4 en 5 "er sterven minder vrouwen en kinderen", doel 7 "duurzaam leefmilieu" en millenniumdoel 8 "eerlijke handel en beter bestuur". Met een amendement is later door een groot deel van de raad besloten om hier ook middelen voor vrij te stellen.

Millennium Gemeente worden schept verplichtingen; dat realiseert Zeist zich terdege. Vanuit de samenleving is een breed samengestelde werkgroep opgericht. In deze werkgroep zitten mensen uit het bedrijfsleven, de horeca, raadsleden, Raad van Kerken en enkele particulieren. De vriendschappelijke band die de gemeente Zeist onderhoudt met de Marokkaanse gemeente Berkane vormt een belangrijk hulpmiddel om te werken aan enkele Millenniumdoelen. In Marokko is het sterftecijfer bij zwangerschappen 200 op de 1000 bevallingen, wat ontzettend hoog is. Zeker als we dit getal vergelijken met het cijfer in Nederland waar dat 5 op de 1000 is. Nu worden er acties ondernomen om het ziekenhuis in Berkane in contact te brengen met een ziekenhuis hier in de regio.

UITNODIGING:

7 oktober Millennium Gemeente Symposium

Op 7 oktober 2010 vindt de tweede editie van het Millennium Gemeente Symposium plaats in het Spoorwegmuseum te Utrecht. Tijdens het symposium zullen er diverse workshops worden gegeven waarin de concrete invulling van het predicaat Millennium Gemeente centraal staat. Er zal met name aandacht worden geschonken aan Millennium Gemeente TV, aan de resultaten van het project Millennium Gemeenten in Bedrijf en aan Millenniumdoelen gerelateerde samenwerkingsvormen met waterschappen en provincies. Jonge Millennium Gemeente Raadsleden dragen actief bij aan de dag en er is veel ruimte voor de uitwisseling van ervaring tussen Millennium Gemeenten. Al met al een inspirerende en informatieve dag voor en door Millennium Gemeenten, partnerorganisaties en andere geïnteresseerden!

Voor meer informatie houd de website www.millenniumgemeente.nl in de gaten!

3. Het bepalen van het millennium gemeente profiel

Millennium Gemeente zijn!

“December 2008 heeft de gemeenteraad van Het Bildt besloten Millennium Gemeente te willen zijn. De doelen 7 meer mensen leven in een duurzaam leefmilieu en 8 eerlijke handel zijn de speerpunten voor onze gemeente. Het Bildt is in dit kader dan ook Fairtrade gemeente geworden.

Een groep vrijwilligers ondersteund door een ambtelijk secretaris is enthousiast aan de slag gegaan. Er moest best wel veel voor gedaan worden maar de ondernemers in de gemeente en andere organisaties waren erg enthousiast over het initiatief. Om invulling te kunnen geven aan Millenniumdoel 7 hebben we aansluiting gezocht bij de stichting Humana . Deze organisatie staat op pagina 39 in deze brochure beschreven.

In 2009 is de jaarlijkse personeelsdag geheel gewijd aan de Millenniumdoelen. Door de gehele organisatie werden teams op pad gestuurd met een rode paperclip om die door te verkopen voor een ander voorwerp om zo zoveel mogelijk geld 'binnen te halen' voor het goede doel. Deze dag werd afgesloten met een gezamenlijke veilingverkoop. Het werd uiteindelijk een bedrag van totaal € 3.095. Iets waar we met elkaar heel veel plezier aan hebben beleefd en waarbij het goede doel op een geweldige manier gesteund is.

Voor de komende jaren is er een campagneplan opgesteld en goedgekeurd door de gemeenteraad. Tot en met 2015 is ons beleid uiteen gezet en gaan we nu proberen dat beleid vooral bij nog meer inwoners van onze gemeente onder de aandacht te brengen. Een kleine moeite voor ons brengt zoveel teweeg voor hen verderop.

Ik ben er zeer trots op dat wij als kleine gemeente daar een bijdrage aan kunnen leveren."

Nel Haarsma-Vrieswijk

Wethouder gemeente Het Bildt.

Uw gemeente is nu een Millennium Gemeente. Daarmee is de eerste stap gezet. Nu komt het er op aan om stappen te zetten die leiden tot bijdragen aan het behalen van de Millenniumdoelen. Welke stappen kunt u doorlopen om tot tastbare resultaten te komen? Het is nu belangrijk om een helder beleidskader te formuleren.

In sommige gevallen is het raadsbesluit zo ingericht dat er, zonder nader beleid, direct kan worden begonnen met de praktische invulling. In bijna alle gevallen kiezen de betrokkenen die belast zijn met

de invulling (vaak een ambtenaar, soms een wethouder) ervoor om zich te omringen met een werkgroep samengesteld uit betrokkenen uit de gemeente.

In andere gevallen is er behoefte aan de uitwerking van een beleidskader in een nota. Dat kan zijn omdat daar toe opgeroepen wordt in het raadsbesluit, maar zelfs als dat niet het geval is, is zo'n kader vaak nuttig voor alle betrokken partijen. Het schrijven van een beleidskader leidt tot het maken van heldere keuzes ten aanzien van doelstellingen, verwachte resultaten, indicatoren van succes, en, niet onbelangrijk, het budget.

Een lokale klankbordgroep kan het traject begeleiden met advies en coördinatie. Deze groep (bij voorkeur breed samengesteld: denk aan raadsleden, vertegenwoordigers van lokale groepen / bedrijfsleven etc.) kan onder regie van de portefeuillehouder vorm (helpen) geven aan het beleid.

De kracht van de Millennium Gemeente campagne is dat het u in staat stelt om samenhang en duiding aan te brengen in reeds bestaande (internationale) activiteiten. Bovendien biedt de campagne de mogelijkheid om profilering aan te brengen in uw beleid. U doet dan weliswaar mee aan een landelijk initiatief, maar u kunt weldegelijk uw eigen "smoel" kiezen. Een smoel dat past bij het karakter van uw gemeente en van uw bevolking.

Als het gaat om de inrichting van het beleid, dan delen we graag een aantal ervaringen van de eerste ruim 145 Millennium Gemeenten met u:

- Ga na welke personen werkzaam bij de gemeente ervaringen hebben met internationale samenwerking en betrek deze bij de invulling en activiteiten
- Verken het veld binnen uw gemeente (een klankbordgroep kan daarbij helpen!)
- Zoek naar uitgangspunten die leiden tot (ver)bindend beleid
- Kies voor een duidelijk, herkenbaar profiel (hamvraag: is het duidelijk uit te leggen op straat?)
- U kunt kiezen voor een 'diepte' focus (Hardenberg heeft gekozen voor het onderwerp drinkwater binnen Millenniumdoel 7), maar ook voor een 'breedte' focus (Horst aan de Maas stelt acht jaar lang jaarlijks een ander Millenniumdoel centraal)
- Tegelijkertijd activiteiten uitvoeren binnen de eigen gemeente en in (en samen met!) een zuster gemeente in een ontwikkelingsland kan aan beide kanten versterkend werken, vooral als er systematisch gecommuniceerd wordt
- Betrek burgers actief bij de uitvoering
- Stel een gedeelte van de gemeentebegroting beschikbaar voor activiteiten ter ondersteuning van (internationale) samenwerking, gericht op het behalen van de Millenniumdoelen/internationale samenwerking
- Stimuleer de bewustwording van mondiale problematiek binnen uw gemeente
- Kies haalbare doelen binnen een haalbaar tijdspad
- Leg heldere communicatiedoelstellingen vast
- Maak iemand binnen de gemeentelijke organisatie verantwoordelijk en het eerste aanspreekpunt voor beleid en activiteiten in het kader van de Millennium Gemeente

Het bepalen van het Almelose Millennium Gemeente profiel

Op initiatief van de Raad heeft de Gemeente Almelo zich in 2008 aangemeld als Millennium Gemeente. Hieraan moest de stad een invulling gaan geven. Duidelijk was voor de initiatiefnemers dat er niet aan alle 8 doelen tegelijk kon worden gewerkt.

Besloten werd om een keuze te maken voor één doel. Een Millenniumdoel waarvoor de Gemeente Almelo zich erg verantwoordelijk voelde was doel 7, een duurzaam leefmilieu. Daarom is gestart met het zo goed mogelijk invulling geven aan dit doel. Dit gebeurt op verschillende manieren, onder andere door gemeentelijk beleid op te stellen voor sociaal-maatschappelijk verantwoordelijke relatieschenken, het gebruik van FSC-hout verplicht te stellen en als stad ten doel stellen om uiterlijk in 2015 voor 100% duurzaam aan goederen en diensten in te kopen. Daarnaast worden de Almelose inwoners, bedrijven en instellingen actief betrokken door ook aan hen te vragen na te denken over energiebesparing en CO2 uitstoot, ze te betrekken bij de keuze voor een klimaatneutraal ontwerp voor het nieuwe stadhuis, een tentoonstelling te organiseren over een duurzaam leefmilieu en de film An Inconvenient Truth van Al Gore te vertonen.

De aanpak is dermate succesvol gebleken dat Almelo de stap heeft gezet zich publiekelijk uit te roepen tot Millennium Gemeente. Om hier zoveel mogelijk ruchtbaarheid aan te geven werden flyers, posters en uitnodigingen verstuurd en geplaatst in de lokale bladen. Ook werd daarom het hijsen van de Millenniumvlag gecombineerd met de deelname aan de Estafette voor Wereldmoeders van Simavi voor Millenniumdoel 5; minder moedersterfte (zie verderop in deze brochure).

De bovenstaande successen hebben ertoe geleid dat Millennium Gemeente Almelo nu ook wil gaan werken aan ander(e) Millenniumdoel(en). Om de keuze te kunnen maken voor een specifiek Millenniumdoel is er met alle betrokken partijen gesproken. Zo is er een informatieve raadsbijeenkomst georganiseerd om de initiatiefnemers van het Millennium Gemeente zijn actief te betrekken bij deze stap. Daarnaast is er gesproken met stichtingen en organisaties in Almelo, welke actief zijn op één van de Millenniumdoelen. Zo wil Almelo als Millennium Gemeente het verschil gaan maken.

In 2010 wordt een nieuw gemeentebreed Duurzaamheidsplan voor de komende vijf jaren opgesteld. De uitgangspunten van de Millennium Gemeente campagne en de Millenniumdoelen zullen hierin een prominente plaats krijgen.

4. De Millennium Gemeente maakt verschil

Mouwen opstropen voor de millenniumdoelen!

"Tytsjerksteradiel maakt echt werk van de Millenniumdoelen. Speciaal is daarvoor een functie in het leven geroepen, die ik vanaf 2009 met veel plezier vervul: 'millenniumcoördinator'. Mijn belangrijkste taak is, wanneer het maar kan, aandacht vragen voor de Millenniumdoelen. Dit doe ik door activiteiten te organiseren (bijvoorbeeld het symposium voor alle Friese gemeenten tijdens het 2015 Festival) en in de media de aandacht te vestigen op de millenniumdoelen. Bewustwording is daarbij een sleutelwoord. Mensen activeren en aan het nadenken zetten zie ik als een belangrijke taak .

Werken aan de Millenniumdoelen gaat het beste als je samenwerkt. In Fryslân is dat gelukkig erg eenvoudig. Wij hebben hier het Millenniumnetwerk Fryslân DODG (organiseert o.a. 2015 Festival), de stichting millenniumbedrijven en leerwerkbedrijf Global Goals. Allemaal vrijwilligers, mensen uit het bedrijfsleven en studenten die zich op verschillende manieren inzetten voor de Millenniumdoelen. Fantastisch natuurlijk. Elkaar versterken vinden we belangrijk en dat kan alleen maar als je goed samenwerkt.

Een voorbeeld van onze samenwerking is Oars! 2010. Een eerlijke lifestyle fair die de gemeente samen met lokale ondernemers organiseert. De naam Oars is afgeleid van ons motto: It kin oars, it moat oars! (vertaling: het kan anders, het moet anders). Op Oars! laten we zien hoe je kan bijdragen aan de Millenniumdoelen. Chefkok Pierre Wind geeft kookdemonstraties met biologische en Fairtrade producten. Leerwerkbedrijf Global Goals organiseert een 'Millenniumdoelen-vossenjacht' voor de kinderen en richt een duurzame woon- en tuinkamer in. Het Millenniumnetwerk Fryslân, trakteert de bezoekers op muziek en informeert hen ondertussen over de millenniumdoelen.

Wij streven ook naar de titel Fairtrade Gemeente, een prachtige aanvulling op ons millenniumbeleid. Om te voldoen aan de criteria voor de titel moet er veel gebeuren. Maar we hebben ondertussen een enthousiaste werkgroep en stropen onze mouwen op. Die Millenniumdoelen worden niet zomaar bereikt, daar moeten we met elkaar hard aan werken!”

Baukelien Koopmans – Van der Werff, millenniumcoördinator bij de gemeente Tytsjerkteradiel en winnares van de titel Meest Onbegrensde Gemeentemans 2009

U bent een Millennium Gemeente, en u heeft een helder beleidskader geformuleerd. Nu komt het aan op de uitvoering. Sommige van uw gemeenten hebben een actief verleden op het terrein van de gemeentelijke internationale samenwerking. Uw ervaring maakt het mogelijk om ambitieuze(re) activiteiten ten uitvoer te brengen. Voor de minder ervaren gemeenten onder u kunnen kleinschalige activiteiten al zeer uitdagend en inspirerend zijn.

In verreweg de meeste Nederlandse gemeenten die actief zijn op het terrein van de gemeentelijke internationale samenwerking wordt er in de uitvoering nauw samengewerkt tussen vertegenwoordigers van de gemeente en diverse andere betrokkenen. De kracht van gemeentelijke internationale samenwerking schuilt juist in die samenwerking. Het is daarom van groot belang dat er, ook in het kader van de Millennium Gemeente, samenwerking wordt gezocht waar dat mogelijk is. In veel gevallen zal het er op neer komen dat er een groep (stichting, comité, forum of netwerk) wordt opgericht, die (deels) wordt belast met de uitvoering, en contacten onderhoudt met een nog omvangrijker lokaal netwerk!

Kleinschalige of grootschalige activiteiten, activiteiten binnen of buiten de gemeentegrenzen, activiteiten gericht op concreet resultaat of op verhoogde bewustwording onder de bevolking; er is veel mogelijk, en er valt dus nogal wat te kiezen. Om u te laten zien welk type activiteiten kan worden uitgevoerd, en hoe deze zich verhouden tot de verschillende Millenniumdoelen, volgen hieronder voorbeelden per doel. Voor een uitgebreider overzicht verwijzen we naar de campagne website.

Gemeente Boxtel: Ook zonder al te veel geld veel bereiken

Als (kleine) middelgrote gemeente hoef je niet achter te blijven als Millennium Gemeente is onze insteek. Met relatief beperkt budget kun je toch veel bereiken en aandacht schenken aan de Millenniumdoelen. Als eerste hebben wij de Werkgroep Mondiaal Boxtel opgericht naar aanleiding van een bijeenkomst waarbij alle organisaties en stichtingen, werkzaam vanuit Boxtel, waren uitgenodigd. Deze werkgroep brengt organisaties bij elkaar en organiseert gezamenlijke activiteiten zoals workshops en zorgt er voor dat in Boxtel de organisaties meer bekendheid krijgen.

De belangrijkste stap in Boxtel werd in juli 2009 genomen. Toen heeft de voltallige raad, op advies van het college, ingestemd om Boxtel aan te melden als Millennium Gemeente. Aanmelden is niet het moeilijkste op zich, maar als je dit doet moet je er echt voor staan was de uitgesproken gedachte. Het is niet alleen een kwestie van een bordje ophangen, maar je moet ook echt stappen nemen. De eerste stap is aandacht schenken aan bewustwording onder de plaatselijke bevolking. In samenwerking tussen de gemeente, de werkgroep en het COS Brabant is ervoor gekozen een millenniummaand te organiseren waarin veel activiteiten zijn georganiseerd. Onder andere is er een tentoonstelling gehouden, de verkiezing van het belangrijkste Millenniumdoel, een lezingenavond, een millenniumkookavond en een scholierencompetitie. Met de activiteiten in deze maand hebben we veel publiciteit weten te krijgen in de locale en regionale media. Nu moeten we ons bezig gaan houden met de vervolgstappen, wat willen we en gaan we als gemeente werkelijk bereiken. De werkgroep gaat zich hier mee bezig houden en de gemeente adviseren over de te nemen stappen. Alle activiteiten hebben we met een beperkt budget van ongeveer € 5.000,- kunnen verwezenlijken en als je kijkt wat er allemaal voor gedaan is, is dat echt heel weinig. Beperkt budget is dus geen reden om weinig te ondernemen. Veel belangrijker is, enthousiaste mensen!

Help bij geboorteregistratie in ontwikkelingslanden

Waar en hoe doe ik aangifte van de geboorte van mijn kind?

Je pasgeboren zoon of dochter registreren. In Nederland is dat heel eenvoudig: even naar het gemeentehuis. Je realiseert je bijna niet hoe belangrijk het is. In andere delen van de wereld is de geboorteregistratie vaak minder vanzelfsprekend. En zeker niet zo eenvoudig. Omdat het onbetaalbaar is bijvoorbeeld of omdat de ouders een halve dag moeten lopen naar het dichtstbijzijnde loket. Of omdat ze gewoon niet weten hoe belangrijk een geboortebewijs is voor de toekomst van hun kind.

Plan Nederland & geboorteregistratie

Wereldwijd worden 50 miljoen kinderen per jaar niet geregistreerd bij hun geboorte. Twee op de vijf kinderen hebben daardoor geen eerlijke kans op een menswaardige toekomst. Plan Nederland wil geboorteregistratie daarom in ontwikkelingslanden eenvoudig, gratis toegankelijk maken en verplicht stellen voor iedereen.

Wat kan uw gemeente doen?

Als Millennium Gemeente bent u bijzonder betrokken bij de Millenniumdoelen. Door deel te nemen aan de campagne voor geboorteregistratie van Plan Nederland kunt u heel concreet en zichtbaar bijdragen aan het behalen van een aantal van deze doelen. Wij hebben hiervoor twee speciale actiepakketten ontwikkeld:

Informatiepakket

Hiermee informeert u moeders en vaders die in uw gemeente aangifte komen doen van een geboorte over de campagne van Plan Nederland. U ontvangt van ons folders die u bij de aangifte aan de ouders kunt overhandigen. Hieraan zijn voor uw gemeente geen kosten verbonden.

Geboortecadeau

Met dit pakket kunt u vaders en moeders die in uw gemeente aangifte komen doen van een geboorte een heel waardevol 'millenniumcadeau' geven. Voor ieder kind van wie in uw gemeente aangifte wordt gedaan, sponsort u de geboorteregistratie van een kind in een ontwikkelingsland. Voor € 8,- kunnen wij zorgen dat een kind in een ontwikkelingsland bij zijn / haar geboorte ook wordt geregistreerd. Voor ieder ouderpaar dat bij u aangifte doet, krijgt u van ons een kaartje met alle informatie hierover dat u aan de ouders kunt overhandigen.

Waarom is geboorteregistratie zo belangrijk?

Een kind zonder geboortebewijs bestaat officieel niet. En wie niet officieel bestaat heeft geen rechten. Het recht op goed onderwijs bijvoorbeeld. Of het recht op gezondheidszorg, het recht op een goede baan, een lening, een paspoort of een officieel huwelijk. Recht op bijna alle grondrechten die wij hier zo vanzelfsprekend vinden. Zonder geboortebewijs heb je wel meer kans dat je allerlei onrecht wordt aangedaan. Je kunt bijvoorbeeld veel gemakkelijker worden mishandeld of uitgebuit of gedwongen tot prostitutie of verkocht aan de hoogste bieder. Of je kunt gewoon verdwijnen. Want wie maakt zich druk als iemand verdwijnt die officieel niet bestaat?

Geboorteregistratie en de millenniumdoelen

Zonder accurate statistieken is het erg moeilijk om de voortgang van de millenniumdoelen te meten. Statistieken over kinderen zijn alleen mogelijk als je deze kinderen registreert. Geboorteregistratie is vooral belangrijk voor millenniumdoel 4, het verminderen van kindersterfte. Ook voor het meten van millenniumdoel 2, alle kinderen naar school en 3, mannen en vrouwen gelijk, is registratie van groot belang.

Voor meer informatie of voor het bestellen van de pakketten kunt u contact opnemen met Elke Verhoeks op (020) 54 95 511 of via elke.verhoeks@plannederland.nl

Estafette voor Wereldmoeders 2010

In 2009 namen 21 Millennium Gemeenten deel aan de estafette voor wereldmoeders. Bijna vier miljoen mensen hebben de gebeurtenis via hun lokale krant of de regionale televisie kunnen volgen. Tientallen bekende Nederlanders waaronder Sylvana Simons en Robert den Brink deden mee aan de estafette. Kamerleden van PvdA, CDA, D66 en SP verklaarden dat er niet mag worden bezuinigd op het budget dat beschikbaar is om moedersterfte te voorkomen. Toenmalig Minister Koenders van Ontwikkelingssamenwerking bedankte alle deelnemers aan de estafette voor het initiatief en zei af te willen "van de belachelijke situatie dat iedere minuut 1 vrouw sterft in het kraambed".

simavi
MET MOEDERS WERKEN AAN GEZONDHEID

Aandacht voor moedersterfte

Ieder jaar sterven meer dan 500.000 vrouwen in het kraambed omdat zorg tekort schiet. Hierdoor raken hun gezin en de gemeenschap ontwricht. Van de 8 Millenniumdoelen loopt Millenniumdoel 5 hiermee het verst achter op schema.

Om de moedersterfte onder de aandacht te brengen organiseert gezondheidsorganisatie Simavi dit jaar opnieuw de Estafette voor Wereldmoeders. Van 4 tot en met 17 september rijden estafette-ambassadeurs in oude Volkswagen busjes door Nederland. In elke gemeente waar de tour langskomt zal de burgemeester of wethouder - samen met een bekende Nederlander – door een ludieke actie aandacht vragen voor de Millenniumdoelen in het algemeen en moedersterfte in het bijzonder. Ze presenteren bijvoorbeeld samen een lokaal televisieprogramma, werken een middag mee op een kraamafdeling van een ziekenhuis of hangen een spandoek aan de hoogste toren van de gemeente.

Boodschap voor de Minister van Buitenlandse Zaken

Met de ludieke acties vragen de burgemeesters, wethouders en bekende Nederlanders aandacht voor het onderwerp Moedersterfte én roepen ze mensen op om via www.simavi.nl/wereldmoeders een boodschap te sturen aan de Minister van Buitenlandse Zaken voor zijn vertrek naar de Millennium top in New York in september.

De estafette ambassadeurs gebruiken social media als Twitter, Hyves, LinkedIn en plaatsen met Flip camera's filmpjes op YouTube om mensen te vragen de oproep aan de Minister te ondertekenen.

Samenwerkingsverband

De Estafette voor Wereldmoeders is een initiatief van Simavi in samenwerking met de Nationale Postcode Loterij, VNG International (Millennium Gemeente campagne), ESTA, Mybody en WellWater.

Meer informatie op www.simavi.nl/wereldmoeders

Duurzaam inkopen en Millennium Gemeenten

Gemeenten kunnen door hun enorme inkoopkracht daadwerkelijk een verschil maken als het gaat om het behoud van een goed klimaat op onze planeet. Duurzaam inkopen staat dan ook hoog op de beleidsagenda en levert een bijdrage aan Millenniumdoel

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

7. De VNG heeft in november 2007 een akkoord gesloten met het rijk waarin is afgesproken dat in 2010 gemeenten hun producten en diensten voor 75% duurzaam inkopen. In 2015 moet dat 100% zijn. Deze ambitieuze doelstelling vergt een flinke inspanning van raadsleden, collegeleden en ambtenaren, maar natuurlijk ook van het bedrijfsleven. Het mes snijdt aan twee kanten: zodra er vaker duurzaam wordt ingekocht wordt ook het duurzaam produceren bevorderd. Om de doelstellingen voor 2010 en 2015 te halen moet er nog flink wat werk verzet worden. De VNG biedt middels een handreiking, bijeenkomsten en een website een groot aantal impulsen om gemeenten hierbij te ondersteunen. Meer informatie hierover vindt u op www.vng.nl > Beleidsvelden > Ruimte, wonen, milieu en mobiliteit > Milieu > Duurzaam inkopen.

Aan de slag met duurzaam inkopen!

De handreiking "Aan de slag met duurzaam inkopen!" is bedoeld voor iedereen die binnen een gemeente betrokken is bij duurzaam inkopen, zowel beleidsmatig als bij de uitvoering. De handreiking is dus niet alleen bedoeld voor inkopers en andere uitvoerende ambtenaren, maar ook voor raadsleden, collegeleden en het management. Door een goede inbedding van duurzaam inkopen in het gemeentelijk beleid en de organisatie, wordt het voor de inkopers gemakkelijker om daadwerkelijk duurzaam in te kopen. In de handreiking wordt aandacht geschonken aan zowel de rol van raadsleden en collegeleden als die van ambtenaren. Zij hebben immers allemaal hun eigen verantwoordelijkheid, rol en taken bij het realiseren van de gemeentelijke ambities op het terrein van duurzaamheidsbeleid en duurzaam inkopen. In de publicatie worden voorbeelden beschreven van gemeenten die al goed op weg zijn met duurzaam inkopen. De handreiking is voor gemeenten gratis verkrijgbaar bij de VNG en te downloaden via de website van de VNG.

Enschede: duurzaam inkopen bedrijfskleding

Bij de gemeente Enschede wordt de bedrijfskleding duurzaam ingekocht. De toeleverancier moet onder meer kunnen aantonen dat de kleding op een milieuvriendelijke manier voor een verantwoord loon in Zuidoost Azië wordt gemaakt. Dit maakt deel uit van het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de gemeente Enschede.

Bron: www.enschede.nl.

Doe mee!

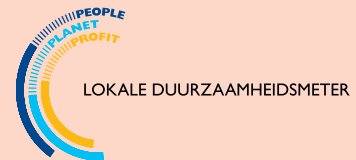
Wat het allerbelangrijkste is als je als Millennium Gemeente met duurzaam inkopen aan de slag wil gaan is je ambitie vast te leggen in een collegeprogramma, de programmabegroting en/of een beleidsnota van de gemeente. Vervolgens zou je dit als gemeente openbaar kunnen maken door een zogenaamde deelnameverklaring te ondertekenen. De verklaring is een goede stimulans om duurzaamheidscriteria mee te laten wegen bij de aanschaf van producten en diensten

Onder verantwoordelijkheid van het ministerie van VROM zijn er overheidsbreed duurzaamheidscriteria vastgesteld. Er is inmiddels een dynamische basisset van duurzaamheidscriteria voor alle productgroepen die de overheid inkoop: van kantoormeubelen en energie tot wegen en kantoorgebouwen. Per productgroep wordt zowel naar milieuaspecten als sociale aspecten gekeken. Sinds 31 maart 2009 zijn voor alle productgroepen de milieucriteria vastgesteld. Met deze criteria kan elke gemeenten aan de slag! Zowel de deelnameverklaring als de duurzaamheidscriteria zijn te vinden op de website van SenterNovem: www.agentschap.nl/duurzaaminkopen.

Voor meer informatie neem contact op met Eva Hillen via eva.hillen@vng.nl

Hoe scoort uw gemeente op de duurzaamheidsmeter?

"Het streven naar welvaart door het individu valt lang niet altijd samen met het streven naar lokale of mondiale duurzame ontwikkeling. In beginsel ligt hier een belangrijke rechtvaardiging voor een actief duurzaamheids-beleid door de overheid." (Monitor Duurzaam Nederland 2009, p. 202).

Armoede bestrijding en het streven naar duurzame ontwikkeling zijn twee kanten van dezelfde medaille. Dit wordt onderstreept door met name *millenniumdoel 7*: in 2015 leven meer mensen in een duurzaam milieu.

De eerste van de vier 'targets' die onder dit doel zijn afgesproken is het integreren van duurzame ontwikkeling in nationaal beleid en ontwikkelingsprogramma's en het verlies aan natuurlijke hulpbronnen te keren.

De *Lokale duurzaamheidsmeter* van COS Nederland is al sinds 1999 een bron van inspiratie om te kijken in hoeverre het principe van duurzame ontwikkeling geïntegreerd is in lokaal beleid. Dit jaar is er eveneens een aangepaste editie voor provincies verschenen: de *Provinciale Duurzaamheidsmeter*.

Lokale Duurzaamheidsmeter 2009

De kern van de Duurzaamheidsmeter bestaat uit drie vragenlijsten, geënt op de drie dimensies van duurzame ontwikkeling, te weten People, Planet en Profit. Daarbij wordt ook heel specifiek gekeken of een gemeente duurzame ontwikkeling vanuit mondiaal perspectief belicht. Een positief antwoord op de stelling "Uw gemeente is een Millennium Gemeente en/of heeft een actuele beleidsnota op het gebied van internationale samenwerking" levert extra punten op. Immers, de praktijk leert dat dit concept veel handvaten biedt om lokaal aandacht en actie te genereren voor de mondiale dimensies van het duurzaamheidsverhaal.

COS voert eens in de vier jaar actief campagne om zoveel mogelijk gemeenten deel te laten nemen aan de Lokale Duurzaamheidsmeter. Afgelopen jaar, in aanloop naar de gemeenteverkiezingen werden alle gemeenten opgeroepen om mee te doen met een landelijke meting.

Ruim 170 *gemeenten* hebben in 2009 de vragenlijsten (weer) ingevuld. Ongeveer de helft van de deelnemende gemeenten draagt het predicaat *Millennium Gemeente*. Belangrijk was de constatering dat er in vergelijking met 2005, toen er sprake was van een 'dip', de laatste jaren veel vooruitgang is geboekt. Duurzaamheid staat nu duidelijk hoger op de politieke agenda's.

Duurzame ontwikkeling begint bij transparantie. Dit benadrukte Minister Ter Horst nog eens tijdens de huldiging van de koplopers op 9-9-09, de Dag van de Duurzaamheid. Daarbij gaf ze aan dat "het belangrijk is dat we als overheid laten zien dat we onze verantwoordelijkheid nemen".

Staat uw gemeente nog niet op de ranglijst of heeft zij nog niet alle vragenlijsten ingevuld? Als u er belang aan hecht om de resultaten van uw gemeente te spiegelen aan anderen, is het nog steeds mogelijk om de vragenlijsten in te vullen via www.duurzaamheidsmeter.nl.

Nieuw: Provinciale Duurzaamheidsmeter

Sinds kort is er naast de Lokale Duurzaamheidsmeter een Provinciale Duurzaamheidsmeter. Als middenbestuur zitten provincies in een scharnierpositie tussen (inter)nationale ambities en lokale belangen. In principe kunnen provincies daarmee een belangrijke rol spelen in het aansturen van duurzame ontwikkelingen. Maar wat betekent een actief duurzaamheidsbeleid op provinciaal niveau in concrete zin? En wordt er op dit niveau eveneens rekening gehouden met internationale afspraken zoals de Millenniumdoelen?

Net als bij de Lokale Duurzaamheidsmeter, zijn de vragenlijsten van de Provinciale Duurzaamheidsmeter geënt op de drie dimensies van duurzame ontwikkeling: People, Planet en Profit. Voor de provinciale variant is echter een vierde component (Proces) toegevoegd, om het belang van een integrale benadering en het proces van internalisering te benadrukken.

De ontwikkeling van de Provinciale Duurzaamheidsmeter is financieel mogelijk gemaakt door het interbestuurlijke programma *Leren voor Duurzame Ontwikkeling van Agentschap NL* (voorheen *SenterNovem*). De ontwikkeling en uitvoering van het instrument is een samenwerking tussen COS Nederland en IMI, het Instituut voor Maatschappelijk Innovatie. Ook van de Provinciale Duurzaamheidsmeter zijn de vragen en resultaten voor iedereen toegankelijk via de website www.duurzaamheidsmeter.nl.

Informatie:

Voor meer informatie en/of vragen kunt u terecht bij:

- www.duurzaamheidsmeter.nl
- Helpdesk Lokale en Provinciale Duurzaamheidsmeter, Oudegracht 86, 1811 CM Alkmaar, (072) 520 25 17
- Het COS in uw eigen regio.

Geef invulling aan Millennium Gemeenten via de kracht van sport
Clublinking: sportclubs zetten zich in voor Millenniumdoelen

Dat de kracht van sport verder reikt dan het sportveld is algemeen bekend. Nelson Mandela verwoordde het als volgt: 'Sport has the power to change the world. It has the power to inspire. It has the power to unite people in a way little else does'.

Sportverenigingen zijn fantastische netwerken om te betrekken bij het realiseren van de Millenniumdoelen. NCDO heeft zich daarom ten doel gesteld de Nederlandse georganiseerde sport te betrekken bij sport en ontwikkelings samenwerking. Met het project Clublinking proberen we te faciliteren en te stimuleren dat Nederlandse sportclubs duurzame vriendschapsrelaties aangaan met lokale sportprojecten en –communities in ontwikkelingslanden.

Wat houdt Clublinking precies in:

- Een sportvereniging uit uw gemeente legt en onderhoudt contact met een sportclub, *sportactiviteit of sportproject* in een ontwikkelingsland.
- Zij ontwikkelt activiteiten ter ondersteuning van het bevriende sportproject. Dit kan in verschillende vormen, variërend van het uitwisselen van technische/tactische informatie, het vinden van financiële middelen, het leveren van kennis, tot het organiseren van een uitwisselingstraject.
- Zij informeert haar achterban en creëert daarmee bewustwording over het thema.

Wat is de rol van NCDO hierin:

- NCDO faciliteert ondersteuning voor de leden van de sportclub, die met dit project aan de slag gaan. De vrijwilligers worden voorzien van de nodige voorbereidende documentatie en krijgen antwoord op hun vragen.
- NCDO brengt diverse lokale sportclubs, sportactiviteiten en sportprojecten in kaart, die een concrete behoefte aan samenwerking/ondersteuning hebben. Hiervoor wordt onder andere een interactief online platform aangeboden en verder samengewerkt met bestaande sportorganisaties.
- NCDO informeert sportend Nederland over de waarde en mogelijkheden van deze vorm van betrokkenheid bij ontwikkelingssamenwerking

Clublinking en de Millenniumdoelen

Dat sport daadwerkelijk bijdraagt aan het bereiken van de Millenniumdoelen is uitgebreid onderzocht en aangetoond door onder andere de Verenigde Naties. Het rapport 'Sport for Development and Peace: Towards achieving the Millennium Development Goals' bepleit dat sport een zeer praktisch en efficiënt instrument is om doelstellingen te bereiken op o.a. het gebied van gezondheid en ziektebestrijding, economische ontwikkeling, sociale integratie, onderwijs en het voorkomen van conflicten. Het ondersteunen van sportprojecten in ontwikkelingslanden door de inzet van de sportclubs binnen uw gemeente is daarom een uitgelezen mogelijkheid om invulling te geven aan de activiteiten van een Millennium Gemeente. Het draagt daarnaast bij aan de bewustwording binnen de gemeente over het belang van internationale samenwerking

Dus mobiliseer en faciliteer sportverenigingen in uw gemeente en geef daarmee invulling aan de Millennium Gemeente.

Voor meer informatie over NCDO en Clublinking, neem dan contact op met NCDO via een email naar info@clublinking.nl of bel met Edwin van Timmeren op 020-5688753. Kijk ook eens op www.clublinking.nl

Actieve burgers betrekken bij uw Millennium Gemeente campagne? Impulsis verdubbelt uw bijdrage

Hoe kun je als gemeente op een eenvoudige manier ondersteuning bieden aan uw actieve inwoners?

Meer en meer mensen zetten zich in voor een wereld zonder armoede en onrecht. Zij besteden tijd, geld en energie aan dit ideaal en zijn betrokken bij een particulier initiatief op het gebied van internationale samenwerking.

Om deze mensen te betrekken bij de Utrecht Millennium Gemeente hebben de gemeente Utrecht, Impulsis en COS Utrecht het Utrecht Millennium Fonds opgezet. Stichtingen die in Utrecht gevestigd zijn, kunnen in aanmerking komen voor een extra bijdrage van het Utrecht Millennium Fonds. *Samen* met organisaties, particulieren en bedrijven uit Utrecht dragen ze zo een steentje bij aan de realisering van de Millenniumdoelen. Ook de gemeente Steenwijkerland is bezig met een soortgelijke overeenkomst.

Desiree van de Ven van de gemeente Utrecht:

“In Utrecht bereiken we meer dan driedubbel resultaat dankzij de millenniumregeling! En het kost ons nauwelijks tijd want Impulsis en de particulieren doen het echte werk. In de Millenniumkrant dragen we samen de resultaten uit. Daarom is dit voor de gemeente een win-win situatie.”

Hoe werkt het?

Aanvragen kunnen ingediend worden bij COS Utrecht. De aanvragen worden beoordeeld door Impulsis. Indien ze voldoen aan de criteria en kwaliteitseisen ontvangen ze financiële steun en worden inhoudelijk begeleid door Impulsis. Ze krijgen persoonlijk advies, toegang tot trainingen en een breed netwerk (In Nederland én daarbuiten). Impulsis neemt ook de projectadministratie, monitoring en evaluatie van de projecten op zich.

Wat is het voordeel van de aanvrager?

Er wordt bijvoorbeeld 3.000 euro ingezameld, voor een ontwikkelingsproject, deze wordt verhoogd tot 9.000 euro, waarbij 3.000 Euro van de gemeente en 3.000 euro van Impulsis komen.

Waarom een regeling voor actieve burgers?

Als gemeente wilt u graag bijdragen aan de Millenniumdoelen en hierbij ook uw burgers actief betrekken. De samenwerking met Impulsis en COS biedt voor gemeenten een eenvoudige oplossing met veel voordelen:

- U biedt actieve burgers in uw gemeente een concrete handelingsperspectief en kwalitatief goede begeleiding.
- Als gemeente heeft u geen extra werk omdat u terug kunt vallen op een professionele ontwikkelingsorganisatie met alle faciliteiten, die voor u de kwaliteitstoets, monitoring en begeleiding verzorgt.
- Net als hier mislukken in ontwikkelingssamenwerking ook projecten. Samenwerking met Impulsis biedt de beste garantie om dit te voorkomen. Daarnaast maakt de samenwerking met een private deskundige organisatie als Impulsis u gemeente minder kwetsbaar voor bestuursrechtelijk procedures.
- De samenwerking kan snel gerealiseerd worden omdat de nodige begeleiding via de COSsen en Impulsis aanwezig is. Er zijn maatwerkoplossingen mogelijk. U kunt denken aan een adviesregeling, fondsenbeheer of een oplossing zoals in het voorbeeld omschreven.

Wat is Impulsis?

Impulsis is een gezamenlijk initiatief van ontwikkelingsorganisaties Edukans, ICCO en Kerk in Actie. Bij Impulsis kunnen stichtingen, scholen, ondernemers en bedrijven, verenigingen, kerkelijke gemeenten etc. terecht voor ondersteuning van hun ontwikkelingsproject. Naast advies en financiële steun biedt Impulsis expertise, toegang tot een breed netwerk en trainingen. Kijk voor meer informatie op www.impulsis.nl

Bent u geïnteresseerd en wilt u meer weten?

U kunt telefonisch contact opnemen met Anke Dorenbos van Impulsis via nummer 030-880 1597 of per mail via anke.dorenbos@impulsis.nl. We maken graag een afspraak met u om naar een voor uw gemeente passende oplossing te zoeken.

EEN Campagne

Begin vandaag op jouw manier: 15 augustus – 17 oktober

EEN is iedereen die zich inzet tegen armoede. In Nederland is EEN nu 55 organisaties, 126.000 supporters, zeventig BN'ers, diverse Millennium Gemeenten, een campagneteam en een wereldwijd netwerk. In 2010 voert EEN van half augustus tot half oktober samen met al deze partijen een grote campagne voor een doorbraak in de Millenniumdoelen met de boodschap: "Laat zien wat jij al doet voor de Millenniumdoelen en inspireer anderen daarmee". Voor deze campagne werkt EEN graag met ambitieuze individuen en partners die durven op te staan voor hun idealen. EEN roept Millennium Gemeenten op om mee te doen met de campagne. Vanaf 1 juni vindt u op www.EEN.nl meer informatie.

VN Millenniumtop: 20-22 september

Het eerste hoogtepunt van de campagne is half september. We vragen de Nederlandse regering een voortrekkersrol te spelen op de VN Millenniumtop en wereldleiders te inspireren een doorbraakplan voor de Millenniumdoelen op te pakken bij de VN Millenniumtop van 20-22 september in New York. Zonder de politieke wil worden de doelen namelijk niet gehaald. Tegen hen zeggen we: "Kijk, wij doen ons deel – inspireer ons nu met jullie leiderschap en daadkracht".

Wereldwijd komen in de week van de VN Millenniumtop in New York tientallen miljoenen mensen in actie om hun leiders te bewegen tot de doorbraak. Van Amsterdam tot Dakar en van Mumbai tot Los Angeles.

Wereldarmoededag: 17 oktober

17 oktober, Wereldarmoededag. De dag waarop de hele wereld laat zien ontevreden te zijn over de voortgang van de Millenniumdoelen. Dit is bij uitstek het moment om in uw gemeente een Millenniumdoelenmarkt of ander soort evenement te organiseren en/of een Millenniumkrant uit te geven. Rondom die dag kunt u de witte polsband, het internationale symbool tegen armoede, onder uw medewerkers of inwoners van de gemeente verspreiden. U kunt de polsband bestellen op www.EEN.nl/shop. EEN overhandigt rond 17 oktober op ludieke wijze alle initiatieven van de campagne aan bedrijfsleven, politiek en burgers.

Voor meer informatie of advies: Amanda van Nieuwenhoven, Coördinator Campagne, 0348-421670 of amanda@EEN.nl.

Globalicious Love a Fair

brengt Millenniumdoelen tot leven...ook in uw gemeente!

Uw gemeente heeft vast een prachtig initiatief dat bijdraagt aan het behalen van de Millenniumdoelen. Weten uw inwoners daarvan? Kunt u uw ondernemers en organisaties het belang in laten zien van duurzaamheid, fairtrade en verantwoord ondernemen? Lukt het u deze partijen te informeren en activeren? Globalicious kan u dit werk uit handen nemen met de Globalicious Love a Fair: een cultureel festival waar informatie door middel van beleving wordt overgebracht.

De Love a Fair is een innovatieve manier om het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking en duurzaamheid te vergroten. Een festival waar we samen met u en organisaties, scholen en particuliere initiatieven uit uw gemeente invulling aan geven. De inhoud van de Millenniumdoelen wordt vertaald in kunst, theatervoorstellingen, spelshows, workshops en andere activiteiten. Hierdoor ervaart de bezoeker dat iedereen, op zijn manier, ook op lokaal niveau, een bijdrage kan leveren aan het behalen van de Millenniumdoelen.

Bovendien is het mogelijk Love a Fair deelactiviteiten in te zetten. Workshops en lezingen afgewisseld met entertainment en (h)eerlijke hapjes en drankjes. Ook voor scholen zijn er tal van mogelijkheden, zoals een digitale Millenniumdoelen schoolkrant. Samen de wereld nog mooier maken, dat moet een feest zijn, dan doen er altijd meer mensen mee.

Op basis van uw wensen en middelen maken we graag een passend voorstel.

Globalicious, telefoon: 033 - 24 52 412

Mail: loveafair@globalicious.org

Website: www.globalicious.org

ALLE KINDEREN ZINGEN EN HET MILLENNIUMDOELEN BAL

Samen zingen voor een betere wereld!

ALLE KINDEREN ZINGEN EN HET MILLENNIUMDOELEN BAL is een wervelende meezing show waarin kinderen op een vrolijke en actieve manier kennismaken met de Millenniumdoelen. Zij worden door drie zangeressen meegenomen op een muzikale wereldreis. Samen zingen zij de mooiste liedjes uit de landen die bezocht worden. Die liedjes worden gezongen in de **originele taal** en hebben allemaal een van de Millenniumdoelen als onderwerp.

Een unieke manier om de Millenniumdoelen op een speelse maar doeltreffende manier onder de aandacht te brengen van leerlingen op de basisschool. En 'succes verzekerd' want naast het samen zingen bestaat de voorstelling uit interactie waarin ook hun leerkrachten of ouders betrokken worden wat altijd goed is voor hilarische situaties. De reacties op de voorstelling zijn bij jong en oud unaniem lovend.

Het Alle Kinderen Zingen concept wordt door leerkrachten ook vaak verbonden aan een speciaal landenproject of als onderdeel van het cultuur-educatieprogramma waar subsidies voor beschikbaar zijn. Het samen zingen in de **originele taal** blijkt in de praktijk ook een belangrijke bijdrage te leveren aan de onderlinge samenhang binnen de doelgroep. Dat biedt uw gemeente bij de invulling van aandacht voor de Millenniumdoelen een bijzondere extra dimensie ter profilering terwijl de kennis over de Millenniumdoelen na de voorstelling aantoonbaar is toegenomen.

IN DE VORM VAN DE WATERPIJPLEIDINGEN FINANCIEREN

PORSELEINEN WATERKARAFFEN EN KRAANWATER TAPPUNTEN

ALLE KINDEREN ZINGEN in uw Millennium Gemeente

Ook in uw gemeente kunnen alle kinderen samen zingen voor de Millenniumdoelen en een betere wereld. Na een vrijblijvend informatie gesprek wordt de voorstelling naar uw wens geplaatst op basisscholen of in het plaatselijke theater. Voorafgaand aan de voorstelling kunnen de kinderen de liedjes uit de voorstelling leren met een DVD die naast de muziek ook de fonetische karaoke-teksten van alle liedjes bevat. De voorpret kan dan al beginnen en de Millenniumdoelen beginnen zo al te leven.

Voor meer informatie: Ruud van Gessel, producent ALLE KINDEREN ZINGEN, 06-204 240 80 of info@ruudvangessel.nl Zie ook www.allekinderenzingen.nl & www.ruudvangessel.nl

Zonnesystemen in Afrika: Meer mensen in een duurzaam leefmilieu

Wereldwijd hebben 1,6 miljard mensen geen toegang tot elektriciteit. De meeste van hen wonen op het platteland waar doorgaans geen openbaar elektriciteitsnet is. Alternatieven zoals kaarsen, lampolie en generators zijn duur en vervuilend. Zo ook in een aantal gemeenten op het platteland van Mali. Hier heeft slechts 2% van de bevolking toegang tot elektriciteit.

FRES (Foundation Rural Energy Services) is een onafhankelijke stichting met een zakelijke aanpak. FRES richt kleinschalige, lokale elektriciteitsbedrijven op die zonne-energiesystemen installeren bij huishoudens en kleine bedrijven op het platteland van Afrika. Deze FRES-energieteams geven een impuls aan de regionale economie en zorgen voor CO2-reductie. Inmiddels zijn in totaal drie bedrijven opgericht, die samen ruim 14.000 systemen hebben geïnstalleerd.

De doelstelling van FRES is om tussen nu en 2015 100.000 huishoudens en kleine bedrijven op het platteland in ontwikkelingslanden aan te sluiten op schone elektriciteit en zo bij te dragen aan een duurzaam leefmilieu. FRES werkt graag samen met Nederlandse gemeenten om deze doelstelling te behalen, bijvoorbeeld door een gezamenlijke financiering door burgers, gemeente en FRES.

foundation **RURAL ENERGY SERVICES**

Met bijvoorbeeld een verdubbelingsregeling kunnen hierin ook het bedrijfsleven en burgers betrokken worden. Wanneer een bedrijf of burger €60 doneert kan de gemeente dit verdubbelen tot € 120. FRES verviervoudigd dit bedrag naar €600 waarmee één zonnepaneel aangeschaft kan worden.

Over de verschillende mogelijkheden van financiering en informatieverstrekking over de activiteiten van FRES richting uw burgers kunt u contact opnemen met Inge Vesters op 020 528 63 24 of mailen naar inge.vesters@fres.nl.

Join the pipe

KRAANWATERAPPUNTEN IN OPENBARE PARKEN

ER IS TEVENS EEN PORSELEINEN WATERKARAF VOOR OP KANTOOR, HORECA EN THUIS GEBRUIK.

HOE KUNT U HELPEN OM MILLENNIUM DOEL 7 TE REALISEREN? GEMEENTES KUNNEN WATERFLESJES BESTELLEN VOOR HUN PERSONEEL, WATERKARAFFEN VOOR IN DE VERGADERRUIMTES EN EEN KRAANWATERAPPUNT VOOR OP UW KANTOOR.

VOOR INFORMATIE KUNT U CONTACT OPNEMEN MET: STICHTING JOINTHEPIPE.ORG, KEIZERSGRACHT 676, 1017 ET AMSTERDAM. TEL: 020 794 22 94. EMAIL: INFO@JOINTHEPIPE.ORG WWW.JOINTHEPIPE.ORG

HELP ONS 'MILLENNIUM DOEL 7 - VEILIG DRINKWATER' TE REALISEREN

WERELDWIJD HEBBEN BIJNA EEN MILJARD MENSEN NIET GENOEG SCHOON DRINKWATER TOT HUN BESCHIKKING. JOINTHEPIPE.ORG IS HET EERSTE SOCIALE NETWERK VAN KRAANWATER DRINKERS. HET DOEL IS OM DE LANGSTE WATERPIJPLEIDING TER WERELD TE BOUWEN OM ZO IEDEREEN, OVERAL TER WERELD, VAN SCHOON DRINKWATER TE VOORZIEN EN TEVENS MILIEUVERVUILING DOOR HET GEBRUIK VAN PLASTIC WEGWERPFLESSEN, TEGEN TE GAAN.

JOINTHEPIPE.ORG HEEFT EEN WATERFLESJE ONTWIKKELD VAN BPA-VRIJ PLASTIC IN DE FORM VAN DELEN VAN EEN WATERPIJPLEIDING. VUL DEZE FLESJES GEWOON ONDER DE KRAAN OF BIJ DE SPECIALE WATERAPPUNTEN DIE JOINTHEPIPE.ORG IN ZOVEEL MOGELIJK OPENBARE RUIMTES WIL PLAATSEN, ZOALS PARKEN, MUSEA EN BUSHALTES.

MALAWI 2009

VAN DE DONATIES VOOR DE JOINTHEPIPE.ORG FLESJES, KARAFFEN EN WATER APPUNTEN WORDEN WATER- EN SANITATIE PROJECTEN, ZOALS WATERPIJPLEIDINGEN EN WATERPUTTEN, IN DERDE WERELD LANDEN GEFINANCIERD. ONDEROP DE KARAFFEN EN FLESSEN STAAN DE COÖRDINATEN VAN DE PUT OF POMP WAAR DE DONATIE AAN BIJDRAAGT.

BOVENDIEN BLIJVEN DOOR HET DRINKEN VAN KRAANWATER, DE MILIEUBELASTENDE FACTOREN DIE GEPAARD GAAN MET HET DRINKEN VAN VOORVERPAKT FABRIEKSWATER (ZOALS CO2 UITSTOOT EN DE PRODUCTIE VAN GLAS EN PLASTIC) UIT.

KRAANWATERAPPUNT OP KANTOOR

Zonder kosten zichtbaar bijdragen aan Millenniumdoelen

Humana in uw Millennium Gemeente

Wilt u bijdragen aan de Millenniumdoelen zonder dat het de gemeente of de burger ook maar iets kost? Door de textielinzameling in uw gemeente door Humana te laten verzorgen, steunt u automatisch de ontwikkelingsprojecten waar Humana zich al jaren voor inzet. Bovendien kunt u burgers via textielinzameling op een ongedwongen manier toch betrekken bij uw Millennium Gemeente campagne.

Humana is een ontwikkelingsorganisatie en één van de grootste kledinginzamelaars van Nederland. Met de opbrengst van de ingezamelde kleding ondersteunt Humana ontwikkelingsprojecten op het gebied van onderwijs, gezondheid en economische ontwikkeling. Het overdragen van kennis en vaardigheden staat daarbij centraal. Humana werkt samen met lokale partnerorganisaties in Zuidelijk Afrika.

Kies wat bij u past

Humana zet zich in voor de structurele verbetering van de levensomstandigheden van mensen in arme plattelandsgebieden. Projecten zijn opgebouwd uit meerdere deelprojecten, die gericht zijn op verschillende thema's: water en sanitatie, landbouw, veeteelt, onderwijs en gezondheid. U kunt dus kiezen voor een (deel)project dat het beste bij uw gemeente past.

Ook úw gemeente kan samen met Humana direct bijdragen aan het bereiken van de Millenniumdoelen. Dit kan simpelweg door het plaatsen van Humana textielcontainers of, zoals gemeente Het Bildt, door het organiseren van extra activiteiten om zo verschillende ontwikkelingsprogramma's te ondersteunen. Al vanaf 1994 zamelt Humana in Het Bildt gebruikte kleding en schoenen in. Sinds de start van de Millennium Gemeente campagne van Het Bildt eind 2008, is er in de gemeente veel extra aandacht geweest voor Humana. Er werden verschillende acties georganiseerd, zoals een veiling van het meubilair bij de renovatie van het gemeentehuis en een sponsorloop door Christelijke Scholengemeenschap Ulbe van Houten, die tezamen ruim 10.000 euro opleverden voor projecten op het gebied van water en sanitatie. Ook in 2010 zet Het Bildt zich in samen met Humana in voor de Millenniumdoelen. Het thema van dit jaar is beter basisonderwijs.

Door deze projecten met verschillende activiteiten te ondersteunen draagt Het Bildt op concrete wijze bij aan het vergroten van draagvlak bij burgers voor het gekozen beleid en de Millenniumdoelen in de landen waar dit het meeste nodig is.

In voor een gesprek?

Wij denken graag met u mee bij de verdere invulling van uw Millennium Gemeente campagne. Zo beschikken we over een informatiewand, geschikt voor in het gemeentehuis of in de bibliotheek, om mensen te informeren over wat er nu precies met de ingezamelde kleding gebeurt. Door het geven van presentaties of door een informatiestand tijdens lokale evenementen werken we aan draagvlakversterking. Het verzorgen van persberichten en nieuwsartikelen hoort daar vanzelfsprekend bij. Ook beschikken we over een TV commercial, een reportage waarin we uitleg geven over ons werk en de projecten en diverse videoclips, geschikt voor websites en lokale televisie.

Voor meer informatie kunt u terecht bij Richard Wink, Relatiebeheer Humana, via r.wink@humana.nl, 030-6568714 of www.humana.nl.

Klimaatneutraal worden. Op een verantwoorde manier.

Met Fair Climate Fund

Als Fair Climate Fund geloven we dat elk individu, elk bedrijf en elk instelling een keuze heeft. De keuze om klimaatneutraal te zijn. Dat is van groot belang voor de wereld die we onze kinderen en kleinkinderen nalaten. Het is ook het enige redelijke dat we kunnen doen om de voortschrijdende klimaatsverandering in te dammen. Burgers vragen, *terecht!*, om klimaatneutrale producten en diensten. Ze verwachten dat de instellingen die hen vertegenwoordigen ook hun verantwoordelijkheid nemen.

Naar de nullijn

Om als gemeente klimaatneutraal te worden moeten we de CO₂-uitstoot tot *nul* terug brengen. We kunnen daaraan werken door ons gedrag aan te passen en energiebewuster te werken. Dat brengt de uitstoot aanzienlijk terug. Ook kunnen we een goede slag maken door over te stappen op groene stroom. Toch blijkt er in de praktijk dan altijd nog een hoeveelheid CO₂-uitstoot te zijn waar we moeilijk vanaf komen. Meestal heeft dat te maken met transport, reizen en gasverbruik. Compensatie is dan een goede optie. Zeker als dat gebeurt door in duurzame energie te investeren van arme huishoudens in ontwikkelingslanden.

Wat kan Fair Climate Fund voor u doen?

Fair Climate Fund kan u helpen om uw uitstoot in kaart te brengen en een passend plan van aanpak te maken om tot klimaatneutraliteit te komen. We kunnen, daarnaast, ook uw compensatie regelen. Dat is onze core business. Wij zijn *betrouwbaar* en *transparant*. We leveren alleen CO₂-rechten waarvan *arme gezinnen in ontwikkelingslanden* aantoonbaar beter worden. We kunnen over de voortgang van de mensen in het project dat uw CO₂-rechten genereert, periodiek artikelen schrijven. Deze zijn interessant voor huis-aan-huis bladen. Zeker ook als daarin een aansporing wordt verwerkt voor burgers in Nederland om energiezuiniger te leven. Klimaatverandering is immers een wereldwijd probleem met gedeelde verantwoordelijkheden. Zo worden burgers met mensen elders in de wereld verbonden.

Voor de armen. Betrouwbaar en transparant.

Het Fair Climate Fund koopt emissierechten op uit ontwikkelingsprojecten van arme mensen die op duurzame energie overgaan. Hiermee verwerven ze een extra inkomen en hebben ze schone energie. We kopen bijvoorbeeld de rechten van Indiase boeren die biogas tanks aanleggen en van Zuidafrikaanse gezinnen die energiezuinig stoken. FCF helpt deze projecten meestal ook een handje met de aanloopinvesteringen. We kopen alleen CO₂-rechten op van de *hoogste kwaliteitsstandaard* (volgens het CDM-protocol en Gold Standard). We werken volgens de *fair trade* principes: we betalen een eerlijke prijs en delen de opbrengst. De netto winst investeren we in nieuwe duurzame energieprojecten voor armen. We laten u graag de namen en gezichten zien van de mensen die er van de projecten profiteren. Zodat u en uw burgers weten wat er allemaal gebeurt aan dat einde van de lijn. Dit is voor gemeentes interessant omdat u hiermee uw klimaatneutraliteit kunt regelen en tegelijkertijd iets goeds doet voor mensen in ontwikkelingslanden. Bovendien zijn de certificaten te koppelen aan gemeenten in bijvoorbeeld India en Zuid Afrika. Dit maakte een directe relatie met uw gemeente mogelijk, waarover we leuke informatie kunnen geven.

Fair Climate Fund, een bedrijf van ICCO, de christelijke ontwikkelingsorganisatie voor ondernemende mensen. We helpen u klimaatneutraal te worden. En leveren compensatie die echt betrouwbaar is en waarvan u zelf kunt zien dat arme mensen er beter van worden. Neem gerust contact met ons op: info@fairclimatefund.nl of 030-6927928.

**Wilt u een *klimaatneutrale* Millennium
Gemeente worden?**

Dat kan via het Hivos Klimaatfonds!

Het Hivos Klimaatfonds wil klimaatverandering tegengaan en tegelijkertijd welvaart bevorderen. Toegang tot energie is hiervoor een belangrijke voorwaarde. Via het Hivos Klimaatfonds krijgen arme bevolkingsgroepen in ontwikkelingslanden toegang tot schone en duurzame energie. Hivos biedt u de mogelijkheid om uw CO₂ uitstoot te reduceren en te compenseren, terwijl uw bedrijfsvoering groener wordt én u actief bijdraagt aan het bereiken van de Millenniumdoelen.

Energie en ontwikkeling

Het Hivos Klimaatfonds investeert in schone energieprojecten, zoals kleinschalige waterkrachtcentrales, zonnepanelen, biogasinstallaties en zuinige houtfornuizen in ontwikkelingslanden. Meer mensen krijgen hierdoor toegang tot energie zonder het milieu verder te belasten. Eén van de projecten van het Hivos Klimaatfonds vindt plaats in Guatemala, waar inwoners van kleine dorpjes nauwelijks toegang hebben tot gas en elektriciteit. Het landschap biedt echter wel mogelijkheden om duurzame energie op te wekken via kleinschalige waterkrachtcentrales. Die leveren genoeg elektriciteit om een school, een gezondheidscentrum en een aantal woningen van stroom te voorzien. Zo hebben kinderen 's avonds voldoende licht om hun huiswerk te maken en kunnen medicijnen gekoeld worden. Meer informatie kunt u vinden op: www.hivosklimaatfonds.nl

Hoe werkt het Hivos Klimaatfonds

Het Hivos Klimaatfonds adviseert gemeenten bij het verminderen van het energieverbruik. Desondanks blijft er een onvermijdelijke hoeveelheid Co₂ uitstoot die niet te reduceren valt. Deze uitstoot kan worden gecompenseerd door te investeren in duurzame energieprojecten in ontwikkelingslanden. Via www.hivosklimaatfonds.nl is snel en gemakkelijk te berekenen hoe groot deze CO₂ uitstoot van uw gemeente is en wat het kost om deze te compenseren.

Deze organisaties en gemeenten gingen u voor

Verschillende organisaties compenseren al via het Hivos Klimaatfonds. Zo hebben onder andere Oxfam Novib, Perry Sport, Natuurmonumenten en de gemeenten Amsterdam, Zaanstad, Houten en Nieuwekerk aan de IJssel (nu onderdeel van Zuidplas) gekozen voor Hivos om hun gas- en elektriciteitsgebruik, evenementen, vliegreizen en/of het wagenpark te compenseren. Draag ook bij aan de strijd tegen klimaatverandering én armoede: neem deel aan het Hivos Klimaatfonds!

Wilt u advies op maat of aanvullende informatie, neemt u dan gerust contact met ons op (Hivos, Bureau Externe Relaties, Fleur de Bruijn, f.de.bruijn@hivos.nl, 070 376 55 00).

Hivos is een Nederlandse ontwikkelingsorganisatie die samenwerkt met meer dan 800 lokale maatschappelijke organisaties in ruim 30 ontwikkelingslanden. Hivos levert een bijdrage aan een vrije, eerlijke en duurzame wereld, waarin burgers - vrouwen en mannen - gelijke toegang hebben tot middelen en kansen.

Kom in actie met Wilde Ganzen

Ontwikkelingssamenwerking: dat is waar Wilde Ganzen voor staat. Er leven zo'n twee miljard mensen in armoede op deze wereld. Een onrecht dat bestreden moet worden. Daarom helpen wij deze mensen in ontwikkelingslanden een beter bestaan op te bouwen. Dat doen we samen met betrokken Nederlanders, samen met u.

Wilde Ganzen wil als ambassadeur van het kleine project zoveel mogelijk kleinschalige projecten steunen. Wilde Ganzen heeft de ambitie om zowel Particuliere Initiatieven in Nederland als hun zuidelijke partners te ondersteunen bij het verhogen van de kwaliteit van hun werk. Wilde Ganzen streeft hoge kwaliteit en duurzaamheid na in al haar activiteiten.

Wilde Ganzen onderschrijft de Millennium Ontwikkelingsdoelen en wil de realisatie daarvan mede bevorderen. Hoe kunt u als Millennium Gemeente daarbij helpen?

- U dient samen met uw projectpartner een projectplan in bij Wilde Ganzen.
- Wilde Ganzen beoordeelt het projectplan en adviseert u bij de fondsenwerving en voorlichting.
- U werft fondsen, met gebruik van naam en logo van Wilde Ganzen t.b.v. het project.
- Wilde Ganzen vermeerderd het netto totaalbedrag, de opbrengst van uw actie, met 70 procent premie. Wilde Ganzen houdt 9% in, dat is het verschil tussen bruto en netto.
- De gelden worden overgemaakt naar het projectland en de uitvoering van het project kan beginnen.

Dankzij het geld dat Wilde Ganzen ontvangt uit giften, schenkingen of nalatenschappen kunnen wij elk jaar honderden acties met een premie ondersteunen

Komt u samen met Wilde Ganzen in actie?

Hebt u een idee voor een project? Dan kunt u dat met uw Millennium gemeente, in samenwerking met een organisatie in het ontwikkelingsland, zelf opzetten.

Wilde Ganzen helpt graag mee.

Meer informatie is te vinden op www.wildeganzen.nl of mail naar Rachidaboukhriss@wildeganzen.nl

**Bijdragen aan Millenniumdoelen en fair trade:
gemeenten beleggen Fido-proof in Oikocredit**

Oikocredit, één van de grootste en oudste financiers

van de microkredietsector ter wereld, draagt bij aan de

Millenniumdoelen en aan fairtrade. Zij werkt al 35 jaar aan armoedebestrijding. Dit doet zij door tegen eerlijke voorwaarden leningen te verstrekken aan organisaties in ruim zeventig landen. Behalve in microkrediet investeert Oikocredit in fair trade-projecten, coöperaties en MKB.

Met microkrediet kunnen arme, maar ondernemende mensen een eigen bedrijfje runnen. Zo bouwen zij zelfstandig een beter bestaan op, kunnen hun kinderen naar school en komt gezondheidszorg binnen handbereik. Maar liefst 99 procent van de kleine leningen wordt terugbetaald en onder meer voor nieuwe projecten ingezet.

Fido-proof beleggen via de BNG: Decentrale overheden, particulieren en bedrijven beleggen in het Oikocredit Nederland Fonds, een sociaal-ethisch beleggingsfonds. Gemeenten kunnen nu ook beleggen in een Fido-proof product via de Bank Nederlandse Gemeenten, met hoofdsomgarantie.

Gemeenten investeren duurzaam: Voorschoten en Het Bildt zijn de eerste Nederlandse gemeenten die via het speciaal ontwikkelde product in Oikocredit investeren. Zij hebben ieder via de BNG € 250.000,- duurzaam uitgezet. Een deel daarvan wordt geïnvesteerd via het Oikocredit Nederland Fonds. Een ander deel wordt door BNG Vermogensbeheer in duurzame en veilige obligaties uitgezet. Vanwege het zekere rendement op de obligaties is het uitgezette bedrag van € 250.000,- gegarandeerd. Burgemeester Van der Werff van het Bildt treedt nu op als ambassadeur om andere decentrale overheden voorlichting te geven over dit beleggingsproduct.

Contact: BNG: *dhr. René Berenschot, tel 070 3750257. Oikocredit Nederland: dhr. Otto Albrecht, 030 2341069. www.oikocreditnederland.nl*

FAIRTRADE GEMEENTE

De Fairtrade Gemeente campagne

In Nederland gaan steeds meer gemeenten aan de slag met de Fairtrade Gemeente campagne om invulling te geven aan Millenniumdoel 8: “door wereldwijde partnerships bijdragen aan ontwikkeling en armoedebestrijding”.

Fairtrade Gemeente is een eervolle titel die aangeeft dat de plaatselijke gemeenschap bijzonder veel aandacht besteedt aan eerlijke handel. Een gemeente kan de titel verdienen als ze aan zes campagnecriteria voldoet. Zo laat een gemeente onder meer zien dat horeca, winkels, bedrijven, maatschappelijke organisaties en de lokale overheid fairtrade producten verkopen of gebruiken. In Nederland zijn op tientallen werkgroepen van vrijwilligers actief om fairtrade in hun gemeente te promoten. Een aantal daarvan hebben de eervolle titel in de wacht gesleept, zoals Goes, Groningen, Het Bildt, Houten, Meppel en Sittard-Geleen.

Fairtrade Gemeente is een internationale campagne. Wereldwijd zijn er honderden Fairtrade Gemeenten verspreid over achttien landen. In Europa, maar ook in Japan, Nieuw Zeeland, Brazilië, Ghana en Zuid-Afrika.

De Fairtrade Gemeente campagne is in Nederland een initiatief van de ICCO, Landelijke Vereniging van Wereldwinkels, Stichting Max Havelaar en Vereniging COS Nederland. Met deze campagne willen de initiatiefnemers de promotie en verkoop van fairtrade producten in Nederland vergroten.

Campagnecoördinator Fairtrade Gemeente: Mélinna Choo
tel. 0345-479250, info@fairtradegemeenten.nl

Lokale ondernemer Peerenboom en Millennium Gemeente Wageningen ondersteunen fietsproject Cycling Out Of Poverty in Oeganda.

5. De Millennium Gemeente in beeld

Scholenuitwisseling op MGTV

“Wij zijn leerlingen van het Anna Van Rijn College uit Nieuwegein. Onze stad heeft een stedenband met Rundu, helemaal in het Noorden van Namibië. In het afgelopen jaar werd het 15 jarig jubileum van de stedenband met Rundu gevierd. Ook het Anna van Rijn College deed daaraan mee.

10 leerlingen van het Rundu Secondary, de middelbare school in Rundu , zijn bij ons op bezoek geweest in Nieuwegein. Wij zijn met tien leerlingen in Rundu geweest. Samen hebben wij in beide gemeenten gekeken wat er gedaan kan worden om de Millenniumdoelen te bereiken. Daar hebben we films van gemaakt die onder anderen te zien zijn op Millennium Gemeente TV onder Nieuwegein-Rundu.

Wij waren erg onder de indruk van de problemen in Rundu. De Millenniumdoelen in Nieuwegein en Rundu verschillen natuurlijk erg van elkaar. Wij hebben hier geen last van malaria en veel minder van HIV/AIDS. Maar ook bij ons zijn Millenniumdoelen te behalen, onder andere op het gebied van een schoner milieu. Nu wij die hebben herkend gaan we ook in de gaten houden wat er de komende jaren gebeurt.

Een filmpje van onze reis is te zien op www.millenniumgemeente.tv onder Millenniumdoelen op de Kaart, bij Nieuwegein Rundu, op de kaart van Rundu.”

Leerlingen werkgroep Anna en Rundu , Anna van Rijn College, Nieuwegein

De kernboodschap van de Millennium Gemeente campagne is dat ontwikkelingssamenwerking niet uitsluitend iets is tussen centrale overheden, maar dat juist andere actoren, waaronder lokale overheden een zeer nuttige complementaire taak kunnen vervullen. Gemeenten en gemeenschappen in Nederland beschikken over kennis en ervaring die van grote waarde is voor gemeenten en gemeenschappen in ontwikkelingslanden.

Het succes van een Millennium Gemeente rust op twee peilers. Enerzijds gaat het om het uitvoeren van concrete activiteiten en het behalen van resultaat. Anderzijds, en tegelijkertijd, is het van groot belang om op systematische wijze te communiceren over de Millennium Gemeente. Laat zien welke inzet wordt gepleegd en tot welke resultaten die leiden.

Goede communicatie over de VN Millenniumdoelen en over de concrete inzet van uw gemeente kan leiden tot verhoogde bewustwording onder uw burgers. Die verhoogde bewustwording kan zich vertalen in een groter (politiek) draagvlak voor inspanningen van uw gemeente op dit terrein, en in een toename van particulier initiatief.

Een systematische aanpak van uw communicatie betekent in ieder geval dat u duidelijke keuzes maakt met betrekking tot de boodschap, doelgroep(en) en timing. Wat de doelgroepen betreft is het raadzaam om in ieder geval alle bestuurders en medewerkers binnen de gemeente op de hoogte te brengen en te houden.

Zoals eerder vermeld op pagina 13 ontvangen gemeenten die zich aanmelden als Millennium Gemeente het gratis Actiepakket met een scala aan communicatiemateriaal. Dit materiaal kan worden ingezet om uw burgers te laten weten waarom uw gemeente Millennium Gemeente is, en wat dat betekent. U kunt er voor kiezen om dit materiaal (of eigen materiaal) gericht in te zetten om bepaalde groepen burgers nauwer bij het internationale werk te betrekken. Dat kan de jeugd zijn, maar dat kan ook het lokale bedrijfsleven zijn.

Met het plaatsen van Millennium Gemeente borden aan de gemeentegrens worden niet direct levens gered. Toch zijn die borden relevant. In uw gemeenten kan de plaatsing publiciteit, en dus aandacht opleveren. Die aandacht kan worden gebruikt om te communiceren over reeds bestaande en/of nieuwe activiteiten in het kader van de Millennium Gemeente. Daarbij komt dat elk nieuw bord (elke nieuwe Millennium Gemeente!) landelijk en internationaal extra gewicht in de schaal legt. Andere overheden, binnen Nederland, maar ook daarbuiten raken geïnspireerd door uw voorbeeld.

Het Actiepakket

Het actiepakket bestaat onder meer uit:

- 4 aluminium Millennium Gemeente borden die bij de gemeentegrens kunnen worden geplaatst
- 10 “makelaarsborden” die op ramen van het gemeentehuis of op ramen van andere gemeentelijke locaties kunnen worden bevestigd
- Millennium Gemeente vlag
- 2000 ‘Gemeentelijke Identiteitskaartjes’ (naar het model van de nationale identiteitskaart) waarop de Millenniumdoelen staan vermeld, en waarop te lezen is waarom de gemeente Millennium Gemeente is. Deze kaartjes zijn bedoeld voor verspreiding onder het gemeentelijk personeel, en onder burgers (balies burgerzaken, bibliotheken etc.)
- Millennium Gemeente stickers
- Diverse digitale producten: website button, afteller tot 2015 (downloadable van campagne website)
- Model persbericht en model tekst t.b.v. huis-aan-huis bladen (downloadable van campagne website)
- In het pakket zitten tevens diverse producten van de NCDO

Extra aantallen van de campagne producten kunnen worden besteld via: www.millenniumgemeente.nl

Op basis van ervaringen van Millennium Gemeenten ‘hoe breng je de Millennium Gemeente goed in beeld’ leidde tot de volgende tips van gemeenten:

- Betrek de afdeling voorlichting of communicatie bij het opstellen en uitvoeren van een communicatiestrategie Millennium Gemeente
- Breng periodiek een informatiekraant uit waarmee u het beleid en de activiteiten op internationaal gebied van de gemeente onder de aandacht brengt (Utrecht)
- Gebruik uw gemeentelijke website (diverse digitale items kunnen worden gedownload van de campagne website)
- Verwijs naar de Millennium Gemeente in de disclaimer onderaan alle uitgaande gemeentelijke emailberichten (dat kan ook in een actieweek)
- Plaats een tekst over (uw gemeentelijke betrokkenheid bij) de Millenniumdoelen in huis-aan-huis bladen (zie www.millenniumgemeente.nl voor een basistekst)
- Gebruik publieksevenementen
- Benoem ‘populaire’ Millennium Gemeente ambassadeurs. Zo is bijvoorbeeld Radio 538 DJ Edwin Evers is Millennium Gemeente ambassadeur in Hardenberg
- Maak gebruik van Wereld Armoede Dag op 17 oktober. Dit is een uitstekende gelegenheid om initiatieven aan te kondigen en om personen of groepen in het zonnetje te zetten

Informeer uw inwoners met een Millennium Gemeente krant!

ETT Media, VNG International en de COSSen werken samen om zoveel mogelijk Nederlanders enthousiast te maken voor de VN Millenniumdoelen. Dat gebeurt met de Millennium Gemeente krant.

Gemeenten kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van de Millenniumdoelen. Daarvoor is betrokkenheid van de inwoners nodig. In een speciale Millennium Gemeente krant, die huis aan huis wordt verspreid, kunt u laten zien wat uw gemeente (en uw gemeenschap!) doet om bij te dragen aan het behalen van de Millenniumdoelen. Bovendien is de krant een zeer geschikt middel om uw inwoners en instellingen te wijzen op de verschillende manieren waarop zij zélf hun steentje kunnen bijdragen.

Inmiddels hebben al meer dan 15 Millennium Gemeenten een Millennium Gemeente krant uitgegeven. Diverse andere gemeenten werken aan de inhoud van een krant.

VNG International en de COSSen, partners in de VNG Millennium Gemeente campagne, zijn enthousiast over dit initiatief en leveren dan ook graag inhoudelijke bijdragen aan de krant.

ETT Media handelt bij de realisatie van de kranten op milieuvriendelijke wijze. Voor de productie van de kranten wordt gebruik gemaakt van papier dat voor 90% gerecycled is en van hybride inkt, die bestaat uit een combinatie van plantaardige en minerale bestanddelen. Het retourwater dat bij het drukproces vrijkomt, wordt zodanig gefilterd dat het via het riool kan worden afgevoerd. Alle kranten worden bij een FSC-gecertificeerde drukker gedrukt. Het FSC-logo zal dan ook in het colofon worden opgenomen.

Uw gemeente levert een kleine bijdrage aan de kosten. ETT zoekt binnen uw regio adverteerders om de verder krant te bekostigen.

Wilt u meer weten over de Millennium Gemeente krant? Neemt u dan contact op met Marcel Duzink van ETT Media. Telefoonnummer: 050 - 313 76 00. E-mailen kan natuurlijk ook, naar mduzink@ettgroep.nl.

Millennium Gemeenten in Bedrijf

Gemeenten, bedrijven en de millennium ontwikkelingsdoelen

Een nieuw hoofdstuk in de Millennium Gemeente campagne!

Op donderdag 15 april 2010 vond de publieke aftrap van een nieuw project binnen de Millennium Gemeente campagne plaats, met de naam "Millennium Gemeenten in Bedrijf". Acht verschillende gemeenten nemen deel aan een reeks masterclasses en een begeleidingstraject van een pilot om de samenwerking met het bedrijfsleven te versterken op het gebied van de VN Millenniumdoelen en ontwikkelingssamenwerking. Circa 20 afgevaardigden van de gemeenten namen deel aan een zeer succesvolle eerste masterclass, die plaats vond in Utrecht. Op het programma stonden sprekers als Bas Eenhoorn, oud burgemeester en partijvoorzitter van de VVD en Roel van der Palen, Manager Business Development bij Ahrend. 'Millennium Gemeenten in Bedrijf' is een initiatief van VNG International, adviesbureau CREM en Nicis Institute en wordt uitgevoerd in opdracht van de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking.

Millennium Gemeenten

Een Millennium Gemeente onderschrijft de acht VN Millenniumdoelen, die bovenal gericht zijn op vermindering van extreme armoede in de wereld. Nederland kent inmiddels 145 Millennium Gemeenten. Uit deze groep zijn de acht deelnemende gemeenten geselecteerd. Zij vormen een afspiegeling van de geografische, economische en politieke verscheidenheid onder Nederlandse gemeenten. Het project heeft een zowel inhoudelijke als praktijkgerichte aanpak en slaat daarmee een brug tussen kennis en toepassing. De initiatiefnemers beogen hiermee samenwerkingsplannen van gemeenten en bedrijven ten behoeve van de Millenniumdoelstellingen op korte termijn te bewerkstelligen.

Masterclass

De masterclass bestaat uit een programma van drie dagen en een tussentijds begeleidingstraject. De eerste dag was gericht op training en uitwisseling van ervaring en kennis. Het programma van de tweede dag wordt afzonderlijk binnen elke gemeente georganiseerd en vindt plaats omstreeks juni 2010. Op deze dag brainstormen de gemeenten en het lokale bedrijfsleven over samenwerking met behulp van de zogenaamde 'snelkookpan'-methode. Hierbij staat het doel centraal en niet de procedures, waardoor concrete samenwerkingsplannen ontstaan. In aanloop van die tweede dag ondergaat elke deelnemende gemeente een begeleidingstraject dat wordt aangeboden door het projectteam. Op de laatste dag wisselen de deelnemende gemeenten ervaringen uit met elkaar. De uitkomsten hiervan worden verwerkt in een handleiding.

Handleiding

Het project 'Millennium Gemeenten in Bedrijf' wordt in verschillende fasen uitgevoerd. In een reeds afgeronde eerste fase is onderzoek verricht naar praktijkvoorbeelden van samenwerking tussen

gemeenten en bedrijven. Hiervoor zijn zowel gemeenten als bedrijven geïnterviewd. Een analyse van dit onderzoek resulteerde in een handleiding, die gemeenten op weg helpt naar een betere samenwerking met het lokale bedrijfsleven. Op het jaarlijkse Millennium Gemeente Symposium, dit jaar op 7 oktober 2010, in het spoorwegmuseum in Utrecht, wordt de handleiding beschikbaar gesteld aan andere geïnteresseerde gemeenten.

www.millenniumgemeente.nl

De Millennium Gemeente Campagne website www.millenniumgemeente.nl wordt in 2010 volledig vernieuwd. Om uw Millennium Gemeente beter in beeld te brengen wordt er een persoonlijke pagina voor alle Millennium Gemeenten gemaakt.

Op de persoonlijke pagina kan elke Millennium Gemeente haar eigen beleidsdocumenten die betrekking hebben op de invulling van het predicaat Millennium Gemeente plaatsen. Daarnaast kan er een

gemeenteagenda op bijgehouden worden en is er ruimte om foto's, video's, documentatie en andere informatie te plaatsen onder de eigen gemeentevlag. Ook is er de mogelijkheid om gebruik te maken van google maps applicatie, waar alle activiteiten en organisaties en bedrijven, die zich bezighouden met de Millenniumdoelen op de kaart toe te voegen, zodat overzichtelijk wordt weergegeven wat er in uw Millennium Gemeente gebeurt.

Om het bereik te vergroten kan er op de eigen gemeente website doorverwezen worden naar de persoonlijke gemeentepagina op de Millennium Gemeente website. Voor alle Millennium Gemeenten is er een persoonlijke pagina. Om deze in te vullen kunt u een mail sturen naar info@MillenniumGemeente.nl onder vermelding van persoonlijke pagina. U ontvangt dan zo snel mogelijk uw inloggegevens met handleiding om uw eigen pagina op de website in te vullen.

Niet alleen informeren Millennium Gemeenten hun inwoners met de persoonlijke pagina, ook krijgen zij een goed beeld van wat buurgemeenten doen in het kader van de campagne. De website bevat namelijk een Google Maps applicatie waarop alle Millennium gemeenten staan en waar doorverwezen wordt naar hun persoonlijke pagina's.

Naast het onderling en naar burgers toe informeren over plaatselijke activiteiten, heeft de reguliere website ook een ondersteunende en informerende rol bij het worden van een Millennium Gemeente en het ontwikkelen van interessante activiteiten. De website biedt dan ook een combinatie van achtergronddocumentatie over het invulling geven van het predicaat Millennium Gemeente en zorgt voor up-to-date nieuws om op de hoogte te blijven van interessante ontwikkelingen en activiteiten in andere Millennium Gemeenten.

Mocht u zelf interessante berichten hebben voor de website, een bijeenkomst organiseren of graag bekendheid willen geven aan één van uw activiteiten, dan kunt u uw informatie mailen naar info@MillenniumGemeente.nl.

www.MillenniumGemeente.tv

De Millennium Gemeente campagne heeft ook haar eigen televisiekanaal genaamd Millennium Gemeente TV (MGTV). Het is een platform voor webtelevisie, te zien op www.MillenniumGemeente.tv.

MGTV brengt in beeld wat u als Millennium Gemeente doet, binnen uw eigen gemeentegrenzen of daarbuiten, bijvoorbeeld in een partnerstad in een ontwikkelingsland. Verder laat het projecten en activiteiten zien in het kader van het bereiken van de Millenniumdoelen die als inspiratie en voorbeeld kunnen dienen voor andere Millennium Gemeenten.

Het team van Millennium Gemeente TV beschikt zelf over professionals om dergelijke films te maken. Zo heeft Millennium Gemeente TV het afgelopen jaar films gemaakt voor drie Millennium Gemeenten die allen een stedenband hebben met een stad in Namibië. Heusden werkt samen met Otjiwarongo, Nieuwegein met Rundu en Smallingerland met Gobabis. In al deze steden wordt gewerkt aan millenniumdoel 6: het bestrijden van de verspreiding van Aids/ Hiv.

Iedere gemeente heeft zijn eigen aanpak. In Otjiwarongo is onder anderen een Multi Purpose Centrum ingericht waar Aids patiënten advies krijgen over hun ziekte. In Gobabis richt men zich op voorlichting over condoomgebruik, in het bijzonder aan het eigen gemeente personeel. In Rundu coördineert de gemeente het werk van allerlei actiegroepen uit de community, die Aids wezen opvangen of groenten verbouwen voor Aids patiënten.

Millennium Gemeente TV heeft over al deze activiteiten films gemaakt, die op www.MillenniumGemeente.tv te zien zijn.

Ook zijn er in deze drie gemeenten onderwijs activiteiten gestart waarin leerlingen van middelbare scholen in hun gemeente en in de stedenbanden op zoek zijn gegaan naar de millenniumdoelen. Zij maakten daar zelf films over die te zien zijn op Millennium Gemeente TV

Millennium Gemeente TV nodigt u uit om ons te laten weten welke films en foto's er al bij u in bezit zijn, over de millenniumdoelen in uw eigen gemeente of in uw partnerstad in ontwikkelingslanden. Ook horen we graag wanneer er bij het onderwijs in uw gemeente interesse bestaat om in de klas met de millenniumdoelen van uw gemeente aan de slag te gaan of een film wilt maken over uw stedenband. Heeft u interesse, suggesties of vragen stuur deze naar info@MillenniumGemeente.tv.

6. Millennium Gemeente Goes uitgelicht

De gemeente Goes ontving begin dit jaar de bokaal voor de titel 'Meest Inspirerende Millennium Gemeente 2009'. Wat is er allemaal gebeurd dat er toe heeft bijgedragen dat de titel werd bemachtigd? Hieronder het verhaal uit Zeeland.

Goes is op een beetje bijzondere manier Millennium Gemeente geworden. Daarvoor moeten we terug naar 2005. In dat jaar hadden we een themajaar voor heel de bevolking vanwege de viering van 600 jaar stadsrechten Goes. Iedereen was toen werkelijk laaiend enthousiast over allerlei bijzondere samenwerkingsverbanden tussen bewoners en verenigingen die de viering teweeg brachten. Reden voor college en raad om te kiezen voor een tweede themajaar in 2009, nu specifiek gericht op de (buiten)wereld. Als thema kozen we Afrika. Een themajaar over Afrika kan eigenlijk niet zonder ook iets te doen MET Afrika, en dus besloot het college om dan ook meteen Millennium Gemeente te worden, omdat vrijwel alle Millenniumdoelen aan de orde zijn in de meeste Afrikaanse landen. We meldden ons aan en voor we het wisten arriveerden er dozen vol met millenniumattributen vanuit de VNG en was er geen weg meer terug.

Hoe geef je op een zinnige manier inhoud aan de term Millennium Gemeente? Dat was de volgende uitdaging. De raad stelde vanaf 2009 € 1,00 per inwoner ter beschikking voor millenniumactiviteiten.

Voor wat betreft millenniumdoel 7 – een duurzaam leefmilieu – timmert Goes al jaren aan de weg door nieuwe wijken te voorzien van warmtepompen. Maar wat kan er nog meer? We gingen als gemeente bijdragen aan de duurzaamheid door FSC-hout voor te schrijven in de gemeentelijke bestekken. We gebruiken voortaan duurzaam vervaardigd papier. We kochten 40 exemplaren van de film *An inconvenient truth* voor onze basisscholen en onze buurthuizen. We kozen voor deelname aan het Logo South programma van VNG International en we gingen aan de slag met millenniumdoel 8: eerlijke handel. De activiteiten in ons Afrikajaar zouden we mede gaan gebruiken als vehikel om de Millenniumdoelen onder de aandacht van de bevolking te gaan brengen. Ten slotte gingen we een visie ontwikkelen om te komen tot een gemeentelijke klimaatbeleidsplan.

De resultaten

Klimaatbeleid

Inmiddels ligt er een Projectenboek klimaatbeleid 2009 – 2013 met een uitvoeringsprogramma met daarin duidelijke doelstellingen zoals 2 % energiebesparing per jaar en voor de gemeentelijke organisatie klimaatneutraal in 2015. 20 % duurzame energie in 2020. Duurzaam inkoopbeleid, stimuleringsmaatregelen voor energiebesparing, zongericht verkavelen, stimulering duurzaam ondernemen en nog heel veel meer.

Fairtrade

Vanuit de afdeling economische zaken en COS Zeeland hebben we mensen benaderd voor een lokale werkgroep Fairtrade. Deze werkgroep is keihard aan de slag gegaan om te voldoen aan de eisen die worden gesteld aan het fenomeen 'Fairtrade gemeente'. Dat alles ging zo voorspoedig dat Goes en Groningen de eerste Nederlandse Fairtrade gemeenten zijn geworden, titels die inmiddels zijn geprolongeed. In de komende tijd spannen we ons in om Fairtrade scholen, -kerken en -kappers toe te voegen én om nog meer instellingen, bedrijven en particulieren ertoe te bewegen fairtrade producten te gebruiken. Ouders van alle nieuw geboren in Goes krijgen een houten fairtrade puzzelolifant, gemaakt door een groep invalide houtbewerkers in Burkino Faso, die hiervoor natuurlijk een eerlijke beloning krijgen

Project Uganda

In het Ugandese district Kamuli zijn we in 2009 op uitnodiging van VNG International aan de slag gegaan met millenniumdoel 7, een duurzame samenleving. Het doel is om in samenspraak met ambtenaren uit Kamuli een gescheiden inzamelsysteem op te zetten en ook (gedeeltelijk) in te voeren. Versterkt met een medewerker van Delta Milieu hebben we in beeld gebracht wat er in Kamuli allemaal (niet) gebeurt op het gebied van afvalinzameling. Vervolgens hebben we samen met de Kamulianen een eindplaatje geformuleerd voor gescheiden inzamelen dat past bij de lokale omstandigheden. En nu ligt er een robuust uitvoeringsplan. Het is allemaal snel opgeschreven, maar het gebeurde met vallen en weer opstaan. Er waren momenten dat we twijfelden aan de haalbaarheid van onze gezamenlijke ambities. In het voorjaar van 2010 krijgen groepjes huishoudens in een proefgebied elk twee minicontainers. De een voor groente- en fruit en de andere voor restafval. Deze containers moeten ze zelf legen in een grote, gemetselde container met twee compartimenten. Het composteerbare deel van het afval gaat naar boeren die het composteren en die de compost

gebruiken om hun land vruchtbaarder te maken. De rest gaat naar een nieuw aan te leggen vuilstort, waarvoor de grond intussen is gekocht. Het systeem is niet ingewikkeld, maar alles valt en staat met de bereidheid van de gebruikers om hun afval gescheiden aan te leveren.

Afrikajaar

In het Afrikajaar 2009 - hebben we een jaar lang tientallen evenementen georganiseerd rondom het thema Afrika: een filmfestival, een basisscholenproject, lezingen, (foto)tentoonstellingen, concerten, een voetbalwedstrijd, markten, maaltijden en als hoogtepunt het Afrika muziekspektakel Ubuntu op basis van een in opdracht van Goes gemaakte tekst en muziek, negen keer uitgevoerd door leden van tien lokale gezelschappen. Waar het maar kon hebben we de thema's millennium en fairtrade ingebed in de evenementen. Ter ondersteuning hebben we een Afrikablade gemaakt – Ubuntu getiteld – dat vijf keer is verschenen en huis-aan huis is verspreid. Verder websites www.goesafrika.nl en www.fairtradegemeentegoes.nl en andere communicatiemiddelen, zoals digitale nieuwsbrieven.

De opbrengst

Duidelijk is wel dat het begrip Millenniumdoelen wat te abstract is om te communiceren. De betrokkenheid groeit snel als we focussen op elk van de acht afzonderlijke doelen. Wat er van al die activiteiten in Goes blijft hangen, moet nog blijken uit de analyse van de enquêtes die in Goes worden gehouden. Hoe dan ook zullen de Millenniumdoelen volop onze aandacht houden. Wethouder Sophie van't Westeinde bij de uitreiking van wisselbeker bij de prijsuitreiking voor de Meest Inspirerende Millennium Gemeente van 2009: "Ons grootste evenement in 2009 was het Afrikaspektakel Ubuntu. Ubuntu betekent 'ik ben omdat wij zijn', wat zoveel wil zeggen als 'ik kan functioneren omdat ik deel uit maak van een gemeenschap'. Ubuntu was het motto van ons Afrikajaar en is voor mij ook het bindende element van de acht Millenniumdoelen: de wereldgemeenschap helpt mensen in ontwikkelingslanden om een beter leven te krijgen. Ik hoop dat deze dag er aan bijdraagt dat straks *alle* Nederlandse gemeenten Millennium Gemeente en Fairtrade gemeente worden. De nieuwe uitdaging van Goes is om een inspirerende Millennium Gemeente te blijven."

Goes neemt de bokaal voor "meest inspirerende Millennium Gemeente 2009" in ontvangst

7. Hulpbronnen

- VNG International biedt diverse diensten aan gemeenten die zich internationaal (willen gaan) inspannen. Zo kunt u bijvoorbeeld een beroep doen op sprekers, waaronder leden uit het Platform van Jonge Millennium Gemeente Raadsleden: Voor meer informatie: vng-international@vng.nl en / of 070-3738401
- VNG International biedt ook ondersteuning bij opstellen van gemeentelijke beleidsnota's internationale samenwerking, en organiseert gerichte cursussen. Voor meer informatie: vng-international@vng.nl en / of 070-3738401. Het totale overzicht van producten en diensten is te vinden op: www.vng-international.nl > producten & diensten
- Bezoek de Millennium Gemeenten Campagne website www.Millennium Gemeente.nl
- Op www.vng.nl zijn ook voorbeelden van gemeentelijke beleidsdocumenten op het gebied van gemeentelijke internationale samenwerking te vinden op (kijk onder 'praktijkvoorbeelden: van en voor gemeenten')
- In het kader van de Millennium Gemeente campagne kan een COS advies en ondersteuning aan gemeenten bieden. COSsen zijn onafhankelijke advies- en projectbureaus voor internationale samenwerking. De COSsen hebben een divers regionaal netwerk van lokale / provinciale overheden, scholen, organisaties van jongeren, vrouwen, migranten en particulieren. Ook wereldwinkels, stedenbanden, bedrijven, kerkelijke ontwikkelingsorganisatie maken deel uit van dit netwerk. De provincie / regio is het speelveld van de COSsen, waar zij werken aan een rechtvaardige en duurzame wereld. COSsen hebben een brede expertise in huis. COSsen adviseren

gemeenten bij de opzet en uitvoering van gemeentelijk beleid inzake internationale samenwerking. Dat kan zijn het adviseren over hoe het predicaat Millennium Gemeente concreet ingevuld kan worden ingevuld binnen uw gemeente. COSsen bieden ondersteuning bij stedenbanden en kunnen veel input leveren bij het opstellen van een gemeentelijke nota. Ze kunnen het particulier initiatief dat zich bezig houdt met internationale samenwerking begeleiden. Ook organiseren COSsen debatten en adviseren ze bijvoorbeeld bij duurzaam inkopen door gemeenten. Neemt u gerust contact op voor de mogelijkheden binnen uw gemeente. Er zijn 14 COSsen verspreid over het land. Deze 14 centra voor internationale samenwerking vormen een vereniging en hebben een facilitair landelijk bureau dat verantwoordelijk is voor de coördinatie en afstemming tussen de COSsen. VNG International werkt nauw samen met de COSsen. Voor meer informatie: www.cosnederland.nl

- Ga na welke (particuliere) initiatieven er reeds worden ondernomen in uw gemeente. Dat kan via de zogenaamde wereldatlassen, die te vinden zijn op de sites van de verschillende COSsen, zie www.cosnederland.nl
- De Nationale Commissie voor internationale samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO) betreft burgers in Nederland bij internationale samenwerking en ondersteunt hen met informatie, subsidies en adviezen. U kunt uw burgers die bij willen dragen aan armoedebestrijding, doorverwijzen naar het NCDO, zodat zij advies en subsidie kunnen krijgen. Voor meer informatie: www.ncdo.nl
- RePRO-subsidies zijn voor kleine(re) projecten in Nederland met een voorlichtend karakter en een lokaal of regionaal bereik. Projecten moeten gaan over internationale samenwerking tussen Nederland en een ontwikkelingsland of over het leven van mensen in een ontwikkelingsland. NCDO geeft prioriteit aan projecten die gaan over resultaten van internationale samenwerking. Voor meer informatie: www.ncdo.nl
- Het KPA-programma is bedoeld voor projecten in officiële ontwikkelingslanden. Zowel materiële investeringen als kennisoverdracht kunnen in aanmerking komen voor KPA-subsidie. Materiële investeringen zijn bijvoorbeeld het slaan van een waterput of de aanschaf van landbouwgereedschap. Bij kennisoverdracht gaat het bijvoorbeeld om een voorlichtingsproject over hiv/aids of trainingen met als doel organisatieopbouw van partner. Voor meer informatie: www.ncdo.nl
- Linkis is een informatieloket op internet voor iedereen die zelf iets wil doen voor mensen in ontwikkelingslanden. De website www.linkis.nl biedt een compleet overzicht van kleinschalige projecten binnen internationale samenwerking. Particuliere initiatieven of individuen kunnen aanvragen indienen bij één van de financierende organisaties: Cordaid, Hivos, Impulsis, Oxfam Novib en NCDO

8. Millennium Gemeente Campagne Agenda 2010

7 & 8 juni: VNG Congres in Leeuwarden

Op de beursvloer vindt u een stand van VNG International met informatie en producten uit de Millennium Gemeente campagne. Lancering van deze (vierde) Millennium Gemeente campagne brochure

15 augustus – 17 oktober: Campagne “Begin vandaag op jouw manier”

De hoofdboodschap van deze campagne is: laat zien wat jij al doet en inspireer anderen daarmee. We roepen Millennium Gemeenten op om op EEN.nl te laten zien hoe zij bijdragen aan het halen van de Millenniumdoelen. Laat jouw gemeente de inspiratie voor anderen zijn!

20-22 september: VN Millenniumtop in New York

Van 20-22 september komen alle VN lidstaten samen om te praten over de voortgang van de Millenniumdoelen en de stappen voor de komende vijf jaar.

7 oktober: Millennium Gemeente Symposium

Op 7 oktober 2010 vindt de tweede editie van het Millennium Gemeente Symposium plaats in het Spoorwegmuseum te Utrecht. Tijdens het symposium zullen er diverse workshops worden gegeven waarin de concrete invulling van het predicaat Millennium Gemeente centraal staat. Er zal met name aandacht worden geschonken aan Millennium Gemeente TV, aan de resultaten van het project Millennium Gemeenten in Bedrijf en aan Millenniumdoelen gerelateerde samenwerkingsvormen met waterschappen en provincies. Jonge Millennium Gemeente Raadsleden dragen actief bij aan de dag en er is veel ruimte voor de uitwisseling van ervaring tussen Millennium Gemeenten. Al met al een inspirerende en informatieve dag voor en door Millennium Gemeenten, partnerorganisaties en andere geïnteresseerden!

Voor meer informatie houd de website www.millenniumgemeente.nl in de gaten!

17 oktober: Wereldarmoededag

Op 17 oktober is het wereldarmoede dag. Een uitstekende gelegenheid voor gemeenten om activiteiten te organiseren, een Millenniumkrant uit te brengen en/of alle medewerkers / inwoners van de gemeente te verrassen met een witte polsband, het internationale symbool tegen armoede. Verkrijgbaar via www.EEN.nl

21 januari 2011:

Uitreiking van de bokaal voor de meest inspirerende Millennium Gemeente van 2010 tijdens de nieuwjaarsreceptie van VNG International

Een actuele agenda is te vinden op de campagne website www.millenniumgemeente.nl. Het campagneteam houdt zich aanbevolen voor informatie over interessante activiteiten.

NCDO ondersteunt VNG International met subsidie voor de 'Millennium Gemeente' campagne, die onderdeel uitmaakt van het project 'Lokale Overheden & Internationale Samenwerking'.

NCDO, de Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling, betreft mensen in Nederland bij internationale samenwerking en ondersteunt hen met informatie, subsidie en adviezen. De Millenniumdoelen zijn de leidraad voor alle activiteiten.

Om het draagvlak voor internationale samenwerking te vergroten en om meer bekendheid te geven aan de Millenniumdoelen, organiseert NCDO campagnes, debatten, onderwijsactiviteiten, exposities, mediaproducties en culturele projecten. Ook brengt NCDO de inspanningen van overheid en burgers om de Millenniumdoelen te bereiken onder de aandacht. Daarnaast helpt NCDO mensen en organisaties in Nederland die zich inzetten voor de verbetering van de positie van mensen in ontwikkelingslanden. Deze lokale ontwikkelingsprojecten worden ondersteund met advies en subsidie.

NCDO kan gemeenten bijstaan in Millenniumdoelen gerelateerde trajecten. Daartoe beschikt NCDO over een scala aan mogelijkheden, waaronder subsidies gericht op (voorlichting over) internationale samenwerking waarvoor uw gemeente in aanmerking kan komen of (gratis) abonnementen op interessante tijdschriften, zoals het tijdschrift IS over ontwikkelingssamenwerking.

In het 'Millennium Gemeente' actiepakket vindt u meer informatie over de projecten en subsidies van NCDO. Lees meer over NCDO op www.ncdo.nl of neem contact op met één van onze medewerkers via LOIS@ncdo.nl.

Colofon

Deze publicatie is een uitgave van de VNG (juni 2010) en samengesteld door VNG International.

Samenstelling

Jaap Breugem
Anique Claessen
Marieke Verhoeven
Elger Vermeer

Bijzondere dank aan een groot aantal bestuurders, ambtenaren, en vertegenwoordigers van het particulier initiatief. Zonder hun bijdragen was een brochure in deze vorm niet mogelijk geweest

Vormgeving en opmaak:

Dimdim, Den Haag

Druk

ASB Drukwerkbegeleiding

Oplage:

14.000 exemplaren

Voor meer informatie:

VNG Informatiecentrum
Informatiecentrum@vng.nl en / of (070) 373 8020

VNG International
Nassaulaan 12
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
Telefoon: (070) 373 84 01
E-mail: vng-international@vng.nl
www.vng-international.nl
www.Millennium Gemeente.nl

